

Sõjaasjanduse ajakiri

Sõdur

X aastakäik.

*H. K. P. ... n. h. h. t. ...
28. juul. 28.*

Nr. 30.

Laupäeval, 28. juulil 1928.

Nr. 30.

Lipu annetamine Aegna merekindlusele 22. VII 1928.

SISUSTIK: D. R. Traditsioonide loomisel. — Briti kindralstaabi-majoor H. W. C. Lloyd. — Vahiposti teenistus. — E. Lipu annetamine Aegne merekindlusele 22. juulil 1928. a. — A. N. Shifrist. — A. W.-y. Majandus Ühendriikide sõjaväes. P.-Ameerika Ühendriikide sõjaministri D. F. Davis'i põhimõtteid majanduse korraldamisel. — Aisne'i lahing 10-ne aasta eest. Briti IX armee-korpuse hävinemine. — Dr. V. Sumberg. Rohkem elurõõmu. — Sõjaväelised teated. — Sõjakirjandust. — Ametlik osa. — Sport kaitseväes.

Traditsioonide loomisel.

Sajandid kestnud poliitilisest unest uuesti virgudes iseseisvusele, tunneme enese olevat noore rahva. Oma mineviku oleme unustanud peaaegu täiesti.

Võõrad ning rahvuslikult meile vaenulised võimud on teinud kõik, et, kaasa aidates ajale, kustutada viimasedki mälestused varemalt olnud meie suuruse ajast, kaotada meis iseseisva ja omapärase vaimulaadi, hävitada me esivanemate auväärt pruugid ja kombed, ning, vähendades meis lugupidamist ja usku eneste võimetesse, halvata veel tänapäev, paremate aegade saabudes, elujõudu ning tungi edu poole. Nii kuid võõrad meile ette laulnud, nii jorutame uniselt edasi veel praegugi, kus juba oma päike heledalt paistab.

On juba aeg, jättes kõrvale järeelahvimise võõrastele, eelistada oma häid pruuke ja ilusaid kombeid. Järjekindla ning täpse oma kommete täitmisega anda ajas neile sanktsiooni, et nad isendast kanduksid ka järgnevatele põlvetele, lähidalt — on aeg, kultiveerides juba enam-vähem kindlakskujunenud oma kombeid, muuta nad traditsioonideks.

Tuune, et oleme noor rahvas, lubab osalt vabandada traditsioonide vähesust ja nende puudusi, kuid ühtlasi kohustab meid sama noorusele omase tahtekülluse ja elujõuga traditsioone arendama, kultiveerima.

Nagu üksikul inimesel on kergem teha teatud liigutust siis, kus see liigutus on muutunud reflektorseks ja tema tegemisel ei ole vaja eriliselt pingutada tähelepanu ja tahtejõudu, nii on ka hulgal lihtsam ja kergem teatud eluviisist kinni pidada, teatud kommet täita, kindel olles, et see soovitud tagajärgi annab, siis kui pruuk ehk komme on muutunud endastmõistetavaks, kategooriliselt täitmist vajavaks traditsiooniks.

Kahjuks ei saa traditsioone luua üleöö. Luua neid — on koguni võimata. Küll aga saab juba olemasolevaid pruuke ehk kombeid teha reeglipärasemaiks, va-

lida paljude kommete hulgast kohasemad, sagedasel tarvitamisel viimistleda, kultiveerida, kuni nad ajavälte fikseeruvad otsekohesteks traditsioonideks.

Ajaloo tuntuim traditsioonide hindaja ja fikseerija on kahtlemata juutide Mooses. Ta teadis, mis tegi, kui seadusandlisel teel ning karistusnormide survega nõudis kindlalt traditsioonide austamist. Tagajärjena — veel tänini eluvõimsana püsiv juudi rahvus, kes võis kaotada esiisade ja üldse igasuguse piiridega märgitud oma territooriumi, võis muuta oma kõnekeele, võib vahetada sageli isegi usu, kuid kiuste kõigele sellele jääb ikkagi omapäraseks, elujõuliseks rahvuseks ja seda — tänu läbi aastatuhande säilinud traditsioonidele.

Hea traditsioon seega ainult ei hõlvesta eluviisi, vaid, olles elujõuline, muudab elujõulisteks, vastupidavateks ja omapäraseks ka traditsioonide tarvitajad.

Sarnased traditsioonid on sama vajalised kui seadusedki, ilma milleta võivad tekkida ühiskonna organismis häired, segadused, anarhia.

Peale selle traditsioonid, dikteerides kindlat talitamisviisi ühel või teisel puhul, mitmekesistavad elu, annavad talle huvitavama sisu, muudavad olult mõnegi labase tegevuse äripäevaliku ilme pühalikuks, õilsaks toiminguks. Nende traditsioonide täitmine muutub paratamatu vajaduseks, andes traditsioonidele alistuvaile ka sügava vaimlise rahulduse ja naudingut.

Ja rahvuslikud, omapärased ning pühad, traditsioonid on igal tõelisel häärrahval.

Alles hiljuti olime tegelikult teisejärgu rahvuseks omal maal ning omas kodus. Varemalt, paremail päevil, tarvitusel olnud kombed ununesid. Seetõttu tänapäev peame konstateerima omapärase traditsioonide äärmist vähesust ja labasust meil üldse, eriti vähe on sarnaseid traditsioone kaitseväes.

Kaitseväes omapärase traditsioonide

Kindralstaabi-majoor H. W. C. Lloyd.

Eesti Vabaduse Risti I liigi 3. järgu kavaler.

20. juunil s. a. lahkus Eestist Briti sõjaväe esindaja Balti riikides majoor H. W. C. Lloyd. Ta tuli Eestisse Briti sõjaväe esindajana juulis 1924.

Majoor Lloyd'i eluloo andmed ja teenistuskäik on tänini kokkuvõetult:

Sündinud 19. veebr. 1892. Inglismaal husaari-kolonel-leitnandi pojana. Ülenatud ohvitseriks 1912. aastal ja määratud teenistusse 1. Wiltshire jalaväe rügementi. Maailma sõtta astus 8. jalaväe diviisi koosseisus septembris 1914. aastal.

Võttes osa ägedatest võitlustest Prantsusmaa loode ja Belgia lääne osades, neis, mis järgnesid Marne'i lahingule ja mis kannavad üldnimetust *Course à la mer* („Jooks merele“). Mainitud lahingutes langes novembris 1914 sakslaste kätte vangli. Põgenes sõjavangist 1916. a. ja jatkas võitlust oma isamaa vaenlaste vastu.

1918—1919 a. sõdis Põhja-Venemaal.

Sõjaliste teenete ja vahvuse eest omab majoor Lloyd palju aumärke, nende seas Englise D. S. O. ordumärgi, Military Cross'i (Sõjaristi), Eesti I liigi III järgu. Nelja aasta kestvusel, mil majoor Lloyd Eestis esindas Briti sõjaväge, on küllalt pikk aeg, et õppida tundma majoor Lloyd'i isiklikult ja tähele panna ta töö tulemusi. Majoor Lloyd kui sõdur ja inimene võitis nende sõpruse, kes temaga kokku puutusid.

Oma tööga Eestis on ta veelgi suurendanud ja süvendanud Eesti rahva ja kaitseväge sümpaatiat ja austuse tunnet suure Briti ja ta võidurikka sõjaväe vastu, selle rüütlimeelsuses asetamatu sõjaväe vastu, kes 1918. a. raskeil sügispäevil sirutas väiksele Eestile toetava käe ta

võitluses vabaduse eest. Majoor Lloyd'i lahkumise puhul Eestist meie sõjaministrilt korraldati pidulik koosviibimine, kus härra minister pare-

Kindralstaabi-majoor H. W. C. Lloyd.

matel soovidel andis lahkujale mälestuseks kunstiväärtusliku hõbedast sigarikasti.

Soovime majoor Lloydile edaspidiseks kõike head.

aluseks peab olema äsja möödunud Vabadussõda, heroilisem ajajärk meie aja loos. Traditsioonide loomisel Vabadussõda võrdub sadadele aastatele eelmisest minevikust.

Vabadussõja ajal tarvitusel olnud kombed, sõjamälestused, osalt veel elus olevate sõjakangelaste kultus ning kaasas kõige sellega Vabadussõjaaegse vaimu alalhoidmine ja ülekandmine nooremale ja järgnevaile põlvetele — see on peamine suund traditsioonide loomisel kaitseväes.

Kahjuks peame tunnistama: traditsioonide kujundamine on käinud meil seni eksimiste rada.

Mõned negatiivsed nähtused sel alal, nähtused, mis esinevad korduvalt ja seepärast on karta, et nad pikapeale kujunevadki traditsioonideks, eitavad täitsa

Vabadussõda ja kipuvad lämmatama õigete, omapäraste ja heade, traditsioonide võsukesti.

Need soovimata nähtused on sedavõrt hädahohtlikud noorte traditsioonide võrsumisel, et on lubamatu neist vaikides mööda minna ja lasta ka tulewikus neil nähtustel korduda.

Märgime mõne iseloomustavama neist.

Käesoleva aasta „Sõdurist“ nr. 6-7-8 — 24. II 1928, lhk. 287 loeme sõnasõnalt: „Väeosade etteotsa võõraste juhtide sattudes on katkenud ka vähemgi side väeosa ja tema vabadussõja-aegsete ohvitseride-sõdurite vahel. Võib kindel olla, et eelseisev lippudeannetaminegi mõõdub eemalolevatele Vaba-

dussõjajaegsetele väeosa tegelastele teadmatult.“ See prognoos oli meil eluõiguslisteks muutunud pruukide põhjal õieti tehtud.

Pataljonid Pärnus pühitsesid lippude omamise esimest päeva seega et, ära unustades lipu kui sümboli tähenduse, unustasid kutsumast lipuüleandmise pidustusele (ja seega nagu lükkasid rahuaegsetest väeosadest, pataljonidest, cemale) vabadussõjajaegsete vastavate väeosade juhid ning loojad, Vabadussõja ajal ja hiljem väeosas teeninud kaasvõitlejad. Ei leitud võimalust, et kohalik Vabadusristi Vendade Ühingki neist pidustustest oleks saanud osa võtta. (P. Postimees 19. VII s. a. Nr. 159). Kõiki neid unustasid Pärnu pataljonid säärasel tähtsal hetkel, kui on lipu saamine. Post factum, kui Vabadussõjas kaasavõidelnud reservistid meele tuletasid, et lipud sai mitte ainult praegune rügement või tema allüksused pataljonid, vaid ka (ütleksime — päämiselt just) vabadussõjajaegsed üksused, püütakse tagant järele veenda avalikku arvamist, et kõik oleks kõigeparemas korras, kui ei teeks häält reservistid, need silmapilgu „enfant terrible'id“, kes halvatooniliselt segavad juba mitu aastat kestnud sõprust väeosa ja kohaliku parema seltskonna vahel.

Kergemeelseks sõpruseks sõjameeste poolt võib nimetada seda vahekorda seltskonnaga, kus selle sõpruse nimel on läbi lõigatud side vabadussõjajaegsete oma väeosa kangelastega ning jäetud kõrvale rahuaegse väeosa tegeliku jõu varaslv (uue sõja korral kvantitatiivselt kaaluvam osa) tagavaraväes olevad endised kaasvõitlejad. Tuleb märkida, et vabadussõjajaegseid juhte on noppinud täieliku tunnustuse, eriti koostöö ja üksmeele loomises. Kõneall oival juhusel praegused rügemendi juhid on lasknud mööda soodsa juhuse sidemete loomiseks tagavaraväelastega. Sest millal on soodsam silmapilk kangelaste kultuse levitamiseks, tegelikus teenistuses olevate, tagavaraväes teenivate ja sõjas langenutegi vaimu ühtesulatamiseks, kui väeosa lipupühal?

Teine näide:

Nagu lugejad mäletavad, pühitses N väeosa meil tarvilikuks peetava suure materjaalse pingutusega oma kolmandat aastapäeva 1926. a. novembris. Sõmini käsukiri Nr. 246 — s. a. aga loeb selle väeosa vanuse aprillist 1919. Kuid 1919. aastast kuni 1926. a. on veidi rohkem aega, kui kolm aastat.

Milles seisab siin viga? Kus on eksitus?

Üllatav on veel asjaolu, et väeosa luges omaks aastapäevaks kuupäeva novembris, millal 1919. aastal anti käsk selle väeosa ühe allüksuse vormeerimiseks. Väeosa praegune nimetus tekkis ümbervormeerimiste tõttu 1923. a. suvel. Seega aastapäeva kuupäev oli võetud 1919. aastast, a s t a n u m b e r aga 1923. aastast.

1927. aastal parandati ära see väike arvude mittesobivus ja aastapäeva pühitseti juuli kuus.

Mainitud sõmini käsukiri annab küsimustele selge vastuse: tähendatud väeosa on eksinud, ta on unustanud Vabadussõja aja.

Juba 1926. aastal, aastapäeva pühitsemisel avaldas üks kõrgemaid külalisi omas pidukõnes imestust väeosas varem teeninud ohvitseride mitteilmumise ja väeosa nooruse üle.

Eelpooltoodud kahest näitest (tegelikust elust võiks neid veelgi tuua) ilmneb, et traditsioonide loomisel, tugeedes Vabadussõjale, on käidud meil õigest suunast kõrvalekalduval teel. Mainitud näitest selgub, et sel alal eram kaugemale minna on peaaegu võimata. On saavutatud omakohast „non plus ultra“, äärmus.

Samas suunas traditsioonide kultiveerimise arenemine ei või kesta, peab tulema murrang, või regress — paremusele.

On kindel, et kui tulevikus osatakse hinnata traditsioonide tähtsust, siis osatakse eraldada ka positiivsed nähtused ja kombad, mida tuleb traditsioonideks kultiveerida, negatiivsetest. D. R.

Vahiposti teenistus.

Lahendatud näitliku ülesandena pataljoni ülemate kursustel Tondil, 1928.

I. Õppeülesanne.

Teem.

Vahiposti teenistus (vaata noorte-õppekava teem nr. 4 J. E. II §§ 469—473).

Eesmärk ja aine ulatus.

Kätte õpetada: vahiposti väljapanemise otstarb, sünda koha ja asendi valik, selle maskeerimine, vaenlase ligemete hindamine vahiposti vaatluslõikes, määrustikus ettenähtud vaatlustunnistusreeglid, signaliseerimine, vahiposti tegevus vaenlase ilmudes; posti vahetamine.

Ülesande lahendamisel anda täielik pilt vahipostiteenistuse üksikasjadest päeval, et noor suudaks iseseisvalt võtta vaatluskoha ja asendi, leida antud vaatluslõigis tähtsamad vaatlusobjektid ja vaenlase ilmumise puhul tegutseda vastavalt J. E. II §§ 471, 472.

Kellega ülesanne käsitada ja selle üldtingimused.

Ülesanne käsitada noortega, kui nad on tuttavad maastiku vaatlemise, kirjeldamise, hindamise ja kasutamisega, tunnevad juba maskeerimist ja orienteerimist — maastikul. Maastk õppuseks avara vaatlusväljaga, hulga kohaliste esemetega. Aeg — päeval.

Õppe vahendid.

Püss, paukpadrunid, binokel, signaal-lipud, vile.

Sõjalise kasvatuse moment.

Arendada noore tähelepanuvõimet märkide kiires leidmises. Õppusel sisendada neis kindel teadmine, et vahipost ei või loobuda oma ülesande täitmisest enne, kui ta vahetatud ehk mahajäetud saab.

Kogumispunkt.

Tondi metsa lõunaserval, 250 m. läänepool Tondi—Rahumäe teed.

Aeg.

Õppuse algus kell 1430, lõpp kell 1630.

Olukord: (kaart 1:25000)

Vaenlane tungib Tallinna peale lõunast (näidata käega suund). Tema eelosad olid täna kella 1300 10 km Tallinnast. Meie kompanii asus kaitsesele Tondi rajooni Tondi paemurru 3. bloki joonele. Enda julgestuseks kompanii saatis välja kaks lahing-

eelposti á 1 laskurjagu. Meie jagu on lahingeelpost nr. 1. Nr. 2 asub meist vasakul 50 m idapool Tondi—Rahumäe teed. Tondi metsa lõunaserval (näidata käega). Meist paremal asub kõrg 13 1 (näidata) naaberkompanii lahingeelpost. Meie ette Nõmme rajoonis on välja saadetud meie jalgaväe luurpiilkond.

Ülesanne lahingeelpostidele.

Meie lahingeelposti ülesanne on lõiguse piirid paremalt: suurtükiväe ladud traataiaga (v. a.) lohk Mustamäe kaldal (näidata maast.) sisse arvatud vasakult: Tondi—Rahumäe tee (v. a.) toimetada vahetpidamata vaatlust, tagasi lüüa vastase luureõsad; vastase pealetungi puhul alarmeerida kompanii osi vastupanu positsioonil.

II. Töökava.

A. Ajajaotus.

1. Õppuse eesmärgi olukorra ja ülesande seletus ja sellest arusaamise kontroleerimine	10 min.
2. Vahiposti koha ja asendi valik, selle maskeerimine	15 „
3. Vastase vaatluspunktide ja ligemete hindamine vaatluslõikes	10 „
4. Vahiposti kohused vaatlusteenistuse ja signaliseerimise alal	25 „
5. Vahiposti tegevus vastase ilmumisel	25 „
6. Vahiposti vahetus	5 „
7. Õppuse arutamine ja kokkuvõte	10 „

Kokku 100 min.

8. Õppuse käigu läbiarutamine patülidega	20 min.

Kokku 120 min.

Meeskondade asetuse.

Õppust demonstreeritakse lahingeelposti määratud jaoga. Jagu asub õppuse juhataja ees joonel vabalt seisangus. Vaenlase tegevust markeerima määratud grupid saadetakse aegsasti välja, et õppuses ei tekiks takistusi. Nende gruppide väljakutse signaalide abil. Õppuse pealtvaatajad erigrupis, väljaspool rivi.

B. Konspektiivne õppuse läbivõtmise kord.

Õppuse eesmärk.

Tänase õppuse eesmärgiks on üksikasjalik tutvunemine vahiposti päevase teenistusega.

Olukord ja ülesande selgitamine.

Õppuse juhataja kannab ette lühidalt ülaltoodud olukorra ja ülesande. Samas kontrollib ta üldiste küsimuste esitamisega kuivõrra jagu sellest aru sai. Puuduliku selguse puhul esineb juhataja lisaseletusega.

Vahiposti mõiste selgitamine.

Kas on lahingeelposti ülesande läbiviimiseks vaja, et terve jagu asuks vaatlema? Ei ole.

Mitu meest seda peaksid tegema? Üks, kaks!

Mispärast kaks?

1) Kaks suudavad toimetada vahetpidamata vaatlust paremini kui üks.

2) Ühel vaadelda ja samal ajal signaaliseerida on raske.

3) Kaks meest toetavad teineteist vastastikku, on julgemad kui üks. (Näited Vabadussõjast.)

Mis teeb ülejäänud meeskond lahingeelpostil?

Asub tagapool varjatult. See koht märgitakse lipuga.

Vahiposti koha valik.

Juhataja vahiposti asukohta alguses kätte ei näita. Õpilased ise otsivad selle kättenäidatud raioonis. Sellega saavutatakse õpilaste aktiivsem osavõtt ja põhjalikum süvenemine koha valiku tähtsusele. Saadud ülesande peale lähevad õpilased laiali vahiposti kohta valima neile näidatud raioonis. Enne otsima hakkamist selgitab juhataja küsimuste varal need peamised tingimused, millele peab vastama vahiposti koht:

1) hea vaatlusvõimalus eelolevale maastikule;

2) enese maskeerimise võimalus;

3) sidepidamise ja signaaliseerimise võimalused.

Nendele kolmele tingimusele vastavalt otsivad õpilased vahiposti koha. Juhataja koos õpilastega vaatab järgi kõik need kohad, mis on õpilastelt valitud, näitab iga juures eraldi, millised head ja vead neil on ja siis jäädakse peatuma soodsama koha juures. Võib ju peatuma jääda ka mõne halvemalt valitud ja vaatlusposti teenistust takistava koha juures, et sellega näidata, kui takistavalt tõesti mõjub vahiposti

teenistuse peale halvasti valitud koht. Meetodiliselt pole aga viimane võte õige. Eitavate näidete varal ei tohi mitte õpetada. Ette näidatud võte kutsub järeltegemisele. Kuigi eitavate võtete näitamiseiga tahetakse vale võtteid ära hoida, jätavad nad vaatlejas alale terve rea tajumisel saadud kujutlusi, mis takistavalt edaspidiseid otsusi mõjutavad.

Asendi valik ja maskeerimine.

Siin näidata mitmesuguseid asendeid vahiposti vanema ja abi mitmesugust vastastikust paigunemist nende kohtade peal, mis õpilased välja valisid. Selgitada kuidas maastikust on rippuv asend, samuti vanema ja abi vastastikune paigunemine. Kui maastik lubab võtta läbi kõik asendid: lamades, põlvili, püsti, puuotsas jne., siis peatada nende igaühe juures.

Asendi võtmisega selgitada ka maskeerimise küsimus.

Vahiposti kohaleasetamisel tähelepanu pöörata sellele, et püss enne kohaleasumist laetaks (kui ta enne laetud ei olnud).

Vaenlase vaatluspunktide ja ligemete hindamine.

Kas kõik punktid eeloleval maastikul vahiposti vaatluseks on ühesuguse tähtsusega? Ei ole.

Millised punktid on tähtsamad?

Need, kust vaenlane meid paremini vaadelda võib. Need kohad, kust ta meile varjatult ligi pääseb.

Millised kohad on need praegusel juhusel?

2-he torniga kabel, puutorniga kabel, surnuaiavahi maja, kiviaia äär kesk surnuaeda, metsatukk surnuaia loode nurgas jne. Ligemed: männi võsa traataia nurga juures, männi võsu otse meie ees kaksiktorni suunas. Nende maastiku-punktidele vahiposti eriline tähelepanu.

Kohused vaatlemise alal.

Kuidas peab sündima vaatlemine?

Hoolega, tähelepanelikult. Kas on sellest küll, kui te hoolega vaatlete ja vahetevahel vaatlemise katkestate?

Ei ole. Tuleb vaadelda vahetpidamata. Tähendab, vaatlus sündigu tähelepanelikult ja katkestamata.

Kas vaatleb üks või mõlemad? Mõlemad.

Kas postilt võib ise oma äranägemise järele lahkuda? Ei või.

Miks? Kui ähvardab hädaoht? Siin tuleb sisendada meeskonnale kindel veendumus, et vahipost ei või kunagi postilt

lahkuda enne kui ta pole maha võetud või ära vahetatud.

Selgitada, missugusi tagajärgi võib tuua see, kui vahipost loobub oma ülesandest. Näited.

Analoogiliselt eelmisele küsimusele näidata, et

- 1) vahipost ei tohi kõnelusse astuda kõrvaliste isikutega
- 2) ega toimetada asju, mis juhiks kõrvalle ta tähelepanu ja paljastaks ta asukohta.

Kas vahipost suitsetada võib? Võib, kui seks eri keeldu ei ole. Selgitada, millal ta ei või suitsetada.

Kohused signaliseerimise alal.

Mis otstarbel peab vahipost signaliseerima?

- 1) Jaoüleva väljakutsumiseks.
- 2) Terve jao väljakutsumiseks.

Millised võiksid need signaalid olla?

- 1) optilised — vaadeldavad;
- 2) okustilised — kuuldavad.

Kes määrab need signaalid? Lahing-eelposti ülem.

Näited signaalidest:

Jaoüleva väljakutseks: a) Müts püssi otsas üles tõsta; ehk b) lühike viife:

Jao alarmeerimiseks: a) püssi otsas ülestõstetud mütsiga kahelepoole viibutada; ehk b) kaks lühikest viilet.

Kui aega pole enam signaliseerida, mis siis v/p. teeb?

Teatab püssipauguga.

Kas on päälle signaliseerimise veel muid teadaandmise viise? Teatamine, abiga teate saatmise teel jaoülemale.

Side pidamine.

Side rinnetpidi v/p. teab, kus naaberpostid asuvad.

Side seljataha v/p. teab, kus lahing-eelposti ülejäänud meeskond jaoülemaga asub.

Omade äratundmiseks läbilask (lukk).

Kohused vaenlase ilmumisel.

Kas vahipost peab kõiki, kes postile lähenevad, kinni pidama? Keda võib läbi lasta?

- a) Ülemad, keda tunneb näo järgi.
- b) Kelle kohta läbilaske korraldus tehtud.

d) Pimedas peab kõiki kinni.

Kuidas post talitab vaenlase ülejooksikutega?

Erikorraldus.

Kuidas post lähenejaid kinni peab? Seis!

Kolmekordse hüüde peale avab tule.

Vahiposti tegevus vastase ilmumise puhul.

Õppuse juhataja poolt on eelmaastikule peitetud 3 gruppi mehi—2 á 4 meest, 1 á 2 meest.

Gruppide ilmumine kokkulepitud signaalide järele õppuse juhatajalt.

I ülesanne.

1. Grupp kujutab endast meie luurpiilkonda, kes päälle ülesande täitmist tagasi tuleb. Väljakutse piilkonna tagasitulekuks sünnib nõnda, et vahipost seda ei näe. Siit vahiposti tegevuse kontroll:

- 1) kui ruttu v/p. märkas piilkonda?
- 2) millise otsuse ta teeb olles seda märganud?
- 3) kas kutsub ta jaoüleva välja?
- 4) või alarmeerib terve jao?

1-ses ülesandes jaoülem vaadates binoklisse, tunneb ära oma piilkonna ja käseb vahipostile selle läbi lasta.

II ülesanne.

Paremal männivõsa ääres on märgata üksikud sõdurid. 2 meest hakkavad säält üle lageda meie poole liikuma. Need on vastase piilkonnast (vastase tunnuseks: müts pääs märgiga tahapoole). Nad peatuvad vahepäälisel künkal ja jätkavad liikumist vahiposti suunas. Selleks ülesandeks vahetatakse vahipost. Vahiposti tegevust kontrollida samuti kui ülesande nr. 1 juures. Päälle selle siin tähele panna: millal vahipost vaenlast märkab? Millal ta vaenlase mehed kinni peab? Kuidas jaoülemale sellest teatab? Missuguse otsuse jaoülem teeb?

III ülesanne.

Surnuaiast üle raudtee valli tuleb vaenlase piilkond, 4 meest. Ta teeb üle lageda paarikaupa hüppeid ja liigub läbi eeloleva männivõsa vahiposti suunas.

Kontrollida vahiposti tegevust samuti

kui eelmisel juhusel. Lahendab ülesande kolmas vahetus.

Kõigil neil praktilistel näidete lahendamisel õppuse juhaja pöörab ülejäänud meeskonna tähelepanu ettetulnud puuduste päale vahiposti tähelepanekutes, võtetes ja ot-suses.

Vahiposti vahetus.

Vahiposti vahetust korraldatakse ühe mehe kaupa. Uus vahetus asub abi kohale, kusjuures viimane temale üle annab:

- a) vaatluslõigu piirid;
- b) tähtsamad vaatlusemed;
- d) senised teated ja korraldused.

Endine abi astub postivanema kohale, kuna viimane jao juure tagasi läheb.

Vahetust demonstreeritakse üks ehk

mitu korda olenevalt sellest, kui palju aeg lubab.

Õppuse lühikene läbiarutamine (kokkuvõte).

Õppuse lõppedes teeb juhataja lühikese kokkuvõtte vahiposti teenistuse üle. Kokkuvõttes juhatakse tähelepanu neile otsus-tele, millistele õpilased tulevad vahiposti teenistuse üksikute küsimuste alal ja mis-sugused neist õppuse juhataja poolt õi-geks tunnistati.

Läbirääkimised patülidega.

Päale õppuse lõppu lastakse meeskond koju. Õppuse juhataja arutab tunni läbi pa-tülidega. Läbirääkimisel puudutatakse õppu-se töökava kokkusaadmise ja tunni organi-seerimise seisukohast, puudutades peaa-sjalikult tunni läbiviimise meetodilist külge.

Lipu annetamine Aegna merekindlusele

22. juulil 1928. a.

Aegna merekindlused koosnevad kaitsepata-reidest saarel ja manneril. Saarel on kindluste kaaluvam osa ja komendant komendantuuriga. Tallinnast paistab selgesti, päikesepaistsel päeval eriti, metsaga kaetud Aegnasaar müstilisena tu-tuna keset rohelissiniseid laineid, või talvel ke-set valendavat jäävälja Aegna äratav iga man-nerlase uudishimu. Aegna kutsub... Kuid sinna pääs on raske. Pääsevad üksikud ja needki ainult saare tähtsail pidupäevil.

Kellel saarele sõiduks õigus ja tarvidus ameti-kohuste alusel, pääsevad sinna, muidugi, alati kui lubab meri. Kuid merel on ka omad vaated selles küsimuses, eriti jäämineku ajal. 22. juuli hommikupoollest peale algasid laevad kutsutud külaliste toimetamist saarele, sest saarel pü-hitseti suurpäevade suurimat päeva — esimest lipupäeva. Tp. „Sulevil“ sõitsid saarele Riigi-vanema asetäitja hra A. Kerem, sõjaministri ase-täitja kindral J. Tõrvand, merejõudude juhataja admiral H. Salza, metropoliit Aleksander ja õpe-taja Stockholm, Harjumaal valitsuse esimees hra Kuris koos osa maakonnavalitsuse liikmetega, va-nemaid sõjaväelasi, ajakirjanikke jne. Ka maa-konnalt annetatav lipp sõitis oma tulevasse ja põlisesse kodu „Sulevil“... „Sulev“, mõistes keda ja mida kannab ta saarele, näitas oma väle-dust. Mõne mannerlise arvates pidi sõidukiirus küünduma üle poolesaja km tunnis. Meremeestel on omad mõddud — sõlmed. Noid sõlmi „Su-lev“ ei suutvatki tunnis teha üle kahekümneviie. Igatahes 22. VII. „Sulev“ tegi kiiruse saavutamiseks kõik mis võis ja jõudis nii mõnekümne mi-nutiga Tallinnast Aegna sadamasse. Saare süda-mes okasmetsaga raamitud spordi- ja paraadiplat-sil ootas komendant meeskonnaga kõrgeid külalisi ja lippu. Riigivanema asetäitja võetakse vastu sõjaväe orkestri helidel.

Lipp õnnistatakse vaimulikelt.

Peale õnnistamise kinnitatakse lipp varre külge. Esimese naela lööb Riigivanema asetäitja hra Kerem, viimastena löövad naelu patareide esindajad allohvitserid ja sõdurid.

Riigivanema asetäitja lippu komendantile üle andes tähendas, et Aegna saare garnison asub tähtsal postil, kuid ta ei ole ükski sellel pealinnal eelsel vahipostil, vaid temaga on valvel lipu annetaja Harju rahvas. Kaitsku sõdurid selle lipu all meie kodu, nagu teda kaitsi Vabadesõjas. Kindral J. Tõrvand loeb ette Vabariigi Valitsuselt antud lipu diploma, millega lubatakse Aegna merekindlusel vastu võtta Harjumaal rahva poolt annetatud lipp. Olgu see lipp rahva ja kaitseväe liitumise sümboliks, öeldakse diploma. Kindral tervitab sõjami-nistri ja kaitseväge nimel garnisoni lipupäeva puhul. Lipp on iga väeosale võidutahe sümbooliks, ütleb kindral Tõrvand. Meil olgu see sümbol kallis, sest peame olema alati valvel ja võitlusvalmis. Soovib jõudu, meelegindlust ja võidutahet kõigile, kes annetatud lipu all saab võitlema siin tähtsal kaitsepostil.

Admiral Salza, tuletades meelde Aegna val-vuri ja teesuluja tähtsust Lindanissa juba muist-sete vikerlaste päevil, rõhutab, et see tähtsus pole meie päevil vähenenud, vaid tõusnud. Soo-vib jõudu ja vaprust selleks, et annetatud lipp saaks alati lehvima vabal Aegnal.

Aegna komendant major K. Freyman, võttis vastu Riigivanema asetäitjalt lipu sõna-dega:

„Aegnasaare Komendantuuri nimel tänan an-ne-tatud lipu eest. Komendantuur töötab seda lippu, kui kodukaitse sümbolil kõrgel hoida ja selle lipu all Eesti demokraatlikku Vabariiki kaitsta kuni viimse meheni“.

Aegnasaare Komendantuuri ülesanne on kaitsta meie pealinnat merelt. Ühes sellega teostab Komendantuur ka suurel määral Harju-maal ranniku kaitset. Selles töös on suure täht-susega hää vahekorid ja tihe koostöö Harjumaal rahvaga, eriti neil Komendantuuri osadel, mis asuvad mannermaal. See on tähtis rahuajal, iga-päevases kokkupuutumises, veel tähtsam aga sõjas, millest nüüd Kaitseväge kõrval kogu rahvas ühel või teisel kujul võtab osa. Tihe

Lipu ootel.

Esiplaanil komendant major K. Freyman.

Lipu kinnitamine varrele.

Kindral J. Tõrvand lööb naela.

koostöö Kaitseväge ja rahva vahel, vastastikune usaldus ja abistamine on võidu nurgakiviiks. Lipu anetamisega Komendantuurile on Harjumaa rahvas suure sammu selles suunas teinud, Aegnasaare Komendantuur omalt poolt tahab igal võimalusel kasutada selles suunas edasi töötada ja sidemeid Harjumaa rahvaga süvendada ning kõvendada“.

Lipu annetajate nimel kõneles Harjumaa Valitsuse esimees hra Kuris: Harjulased pidasid juba 1343 kangelaslikku võitlust vabaduse nimel, on seda ikka pidanud ja teevad seda ka tulevikus. Aegna garnisoni kätte on usaldatud meie pealinna võti. Aegna merekindluse ja meie riigi saatuse on tihedalt seotud. Seda tihedamad olgu sidemed ja üksmeele kodumaa kaitsmisel. Lipu annetamisega Aegnale tahavadki harjulased üksmeele tähtsust ja tarvidust alla kriipsutada.

Kõnede lõppedes marssisid garnisoni üksused oma uue lipuga Riigivanemast mööda. Uus lipp on meeldiv ja väärtuslik kunstitöö. Ta on valmistatud Kehtna kõrgema majapidamiskooli õpetajannalt prl. Ormissonilt koos ta abiliste õpilastega. Lipu ühel küljel on Eesti riigi lipuvärvid pealkirjaga „Eesti kodukaitscks“; lipu teisel (oraansh) küljele on tikitud Tallinna väravad, värava avauses kaks risti pandud suurtükitoru ja ankur ning väeosa vanus „13. XI. 1918.“ —

Sõdurite söögisaalis oli korraldatud ühine lõuna garnisonile ja külalistele. Riigivanema asetäitja hra Kerem, kes Vabadussõjale lähedail aastail külastanud Aegnat sõjaväelasena, võrdles endist Aegnat tänapäevasega. Ta konstateerib

siin suurt edu. Kogu meie rahva elu on hoogsalt edenenud, kuigi silmatorkavate tähistepuudusel pole seda alati märgatud. Üheks meie rahva ja riigi edu alusteks, ütleb Riigivanema asetäitja, on see, et rahvas armastab ja usaldab kaitseväge, kes oma ülesandeid sem on täitnud hiilgavalt. Soovib edu garnisonile ta töös ja elus.

Sõdurkonna nimel kõneleb reamees Reimann: Aegna sõdurid lubavad viimseni kaitsta teile usaldatud posti rahva usalduse ja armastuse püha embleemi, annetatud lipu, all

Kui külalistele veel oli näidatud ilust saart, kaitseehitusi ja relvu, kui oli jälgitud spordivõistlusi ja näitemängu, siis saabus aeg lähedane õhtule ja külalised lahkusid saarelt.

Aegnale lipuannetamise päev oli ettevalmistatud suure hoolega. Aegnal ei ela eraiskuid, tal pole seltskonda. Siin elab vaid sõjaväelaste pere pereisaga, komendantiga, eesotsas. See väike pere kutsus mannermaalt palju külalisi. Kogu Harjumaa oli kutsutud ja pidul esindatud maavalitsuse ja vallavanemate kaudu.

Aegna garnisoni reservistid ja naaberväeosade juhid ja esindajad olid palutud pidule. Peale selle kõrged külalised ja „külalisi igat liiki...“

Pidu pereisa, komendant, juhtis oma külaliste vastuvõttu ülilähkelt, kuid kindlal käel ja hästi väljatöötatud kava järele.

Seejärel kadus käest ülikiresti meeldiv, muljerikas ja ühtlasi õpetlik Aegnale lipuannetamise päev. Sarnased päevad loovad terved ja meeldivad alused rahva ja kaitseväge liitumiseks.

E.

Shifrist.

I.

1. Sissejuhatus.

Tegelikus elus on tihti tarvilik vahetada mitmesuguseid teateid kahe või rohkem isiku vahel sarnasel kujul, et kõrvalistele isikutele ja teate edasitoimetajatele teate sisu arusaamatu oleks.

Tekkib vajadus teatud algteksti muuta kokkulepitud salajasel viisil võõrastele mitteloetavaks. Seda algteksti muudetud kuju nimetatakse shifreeritud tekstiks ja shifreeritud teksti valmistamist shifreerimiseks.

Sõna shifreerimine (chiffrage) tähendab õieti nummerdamist. Algteksti muutmist mitteloetavaks nimetatakse shifreerimiseks sellepärast, et suuremalt osalt algtekst muudetakse numbritest koosnevaks tekstiks.

Shifri või salakirja on tarvitatud juba ajaloo algpäevil. Kõige sagedamini shifri kasutatakse sõjaliste, diplomaatiliste ja kaubandusliste teadete edasiandmisel. Kuid tihti shifri kasutatakse ka eraelus.

Salakirjaga kirjutamist nimetatakse kriptograafiaks. Greekakeelne kriptos-peidetud ja graphen-kirjutama. Selle juures kriptogramm (shifrogramm) võib koosneda numbritest, tähtedest või mingisugustest märkidest (näiteks, Morse tähestik). Isikud, kes töötavad tekstide shifreerimise ja deshifreerimise alal tuntud shifrite abil, nimetatakse shifreerijateks või kriptograafideks.

Kriptoloogiaks nimetatakse teadust, mis uurides tundmatul viisil kokku seatud kriptogramme seab omale ülesandeks neid lugeda või deshifreerida (dekripteerida). Isikud, kes end sellele teadusharule on pühendanud ja kes on saanud vastava ettevalmistuse, nimetatakse kriptoloogideks.

Maaüldmasõda näitas, kui võrt tarvilik on sõjaväes shifri kasutamine. Sõjas võeti tarvitusele jälle üksikud shifreerimise süsteemid, mis varemalt kõrvale olid heidetud. Kuna raadiotelegraafi laialise kasutamise korral saadetavaid raadiogramme nii omad, kui ka vaenlase raadiojaamad vastu võtta said, — siis loomulikult tuli tõsiselt töötada shifrite valmistamise ja muutmise juures. Kus aga

shifri üldse ei tarvitatud, seal tihti lõppes sarnane teguviis terve operatsiooni kokkuvarisemisega. Näide: Venelaste Ida-Preisi operatsioon ja Tannenbergi katastroof.

Sõjas selgus, et isegi siis, kui vaenlane ei suuda deshifreerida raadiogramme, võib tema shifreeritud materjalide hoolikal kogumisel ja uurimisel mõningate väliste tunnuste abil teha tähtsaid järeldusi meie sõjaväe koosseisust, tegevuse intensiivsusest, eshelleoneerimisest jne.

Sõjalite raadiogramme shifreerimisel peab tihti vahetama shifri ka siis, kui oletada ei või, et shifri süsteem vaenlasele teatavaks on saanud, kuna deshifreerimist alati soodustab teatud ühe võtme või koodi järele edasi antud shifreeritud materjalide suur hulk. Kuna seega shifre tihti vahetada tuleb ning ühtlasi hoiduma peab vigadest ja vaenlasele kasulikkude üksikasjade andmisest, on tarvilik, et isikud, kellel shifreerida tuleb, omaksid veel rahu ajal tarvilised teadmised ja kogemused shifrite alal. Ka tuleb ettevalmistada shifriasjanduse eriteadlasi — kriptograafe — väekoonduste staapide jaoks juba rahu ajal, võimaldades nendele alalist praktikat, meelespidades, et sõjas tehakse hästi ainult seda, mida on põhjalikult omandatud rahuajastel harjutustel.

2. Shifrite liigid.

Oma erinevuste poolest shifrid jagunevad kolme liiki.

a) Ümberpaigutused. Siia liiki kuuluvad shifrid, missuguste abil muudetakse algteksti üksikute tähtede suhtelist asetust. Ümberpaigutused võivad olla ühe, kahe või mitmekordsed. (Transpositions).

b) Asendused. Siia liiki kuuluvad shifrid, missuguste abil algteksti tähed asendatakse teiste tähtedega või numbritega. (Substitution).

c) Koolid. Siia liiki kuuluvad shifrid, missugustes üksikud silbid, sõnad või isegi terved laused asendatakse numbrite või tähtede grupiga.

Shifreerimise masinad harilikult kergendavad ja mehhaniseerivad shifreerimist ühe või teise shifri liigi järele (harilikult asendamist).

Ümberpaigutused. Ümberpaigutuste korral iga üksik algteksti täht hoidub alal ka shifrogrammis, kuid muudetakse täielikult algteksti tähtede suhteline asetus. Teades vastavaid reegleid, missuguste kohaselt shifrogrammi saatja selle kokku on seadnud, on võimalik saada uuesti loetavat teksti.

Ümberpaigutuste süsteemi juures harilikult kasutatakse ühte või rohkem võtmesõnu.

Ühekorde ümberpaigutuse näide:

Võtmesõna — S u u r t ü k k
Tähtede järjekord — 4 6 7 3 5 8 1 2

Ümberpaigutuste juures võtmesõna järel algtekst kirjutatakse tulpadesse vastavalt võtmesõna pikkusele. Käesolevas näites on võtmesõnas 8 tähte, seega kirjutame oma teksti 8-sse tulpa.

Algtekst: „Laskemoona juuretoimetamiseks määrän seitse“...

1	2	3	4	5	6	7	8
L	a	s	k	e	m	o	o
n	a	j	u	u	r	e	t
o	i	m	e	t	a	m	i
s	e	k	s	r	ä	ä	r
a	n	s	e	i	t	s	e

Nüüd paigutame tulbad ümber vastavalt võtmesõna tähtede nummeratsioonile järgmiselt:

4	6	7	3	5	8	1	2
k	m	o	s	e	o	l	a
u	r	e	j	u	t	n	a
e	a	m	m	t	i	o	i
s	ä	ä	k	m	r	s	e
e	t	s	s	i	e	a	n

Selle järele kirjutatakse eelolevast tabelist välja shifreeritud tekst ridade järele, alates ülevalt järgmiselt:

„KMOSEOLAUREJUTNAEAMTIOISÄÄKMRSEETSSIEAN“

Kahekorde ümberpaigutusega shifril on 2 võtmesõna. Selle juures esimese (pikema) järele kirjutatakse algtekst tulpadesse ja tehakse esimene ümberpaigutus, kuna teise järele shifrogramm pärast esimest ümberpaigutust kirjutatakse välja ridade järele vastavalt viimase võtmesõna tähestiku järjekorrale.

Kui eelmise ümberpaigutuse juures teiseks võtmesõnaks on PAIDE, siis kirjutades välja üks kord ümberpaigutatud tul-

pade read teise võtmesõna tähtede nummeratsiooni järjekorras (Paide — 51423), saaksime shifreeritud teksti (allates 5 reaga) järgmiselt:

„ETSSIEANKMOSEOLASÄÄKMRSEUREJUTNAEAMTIOI“.

Rahvusvaheliste telegraafi määruste järele tohib tähtedega shifreeritud tekstis ühe sõna eest edasi anda kuni 10 tähte. Samal ajal lahtises tekstis loetakse üheks sõnaks sõna, millel ei ole üle 15 tähe. Sõjaväe telegraafis harilikult tähtedest koosnev shifr jaotatakse gruppidesse à 5 tähte.

Vastavalt sellele eelmise shifreeritud tekst gruppidesse jaotatuna esineks järgmiselt:

ETSSI EANKM OSEOL ASÄÄK MRSEU REJUTNAEAM MTIOI.

Numbriliste shifrite juures nii rahvusvaheliste reeglite järele, kui ka sõjaväe telegraafis üheks sõnaks loetakse viiest numbrist koosnevat gruppi, sellepärast ka sarnased shifrid korraldatakse viienumbriliste gruppide kaupa.

Kui shifreerimisel vastav algtekst ei anna välja täiuslikku viimast gruppi, siis teda harilikult täiendatakse vabalt valitud tähtedega või numbritega.

Eelpool kirjeldatud shifr omab suurema kindluse, kui shifreerimisel üksikud kokkuleppega kindlaks määratud kohad tulpades enne tulpade ümberpaigutamist jäetakse vabaks.

Kordan esimese näite üksikute vabade kohtadega tulpades:

1	2	3	4	5	6	7	8
L	-	a	s	k	e	-	m
o	o	-	n	a	-	j	u
u	r	e	t	o	i	m	e
t	-	a	m	i	s	-	e
k	s	-	m	ä	-	ä	r
a	n	s	e	i	t	s	e

Pärast tulpade ümberpaigutamist oleks pilt järgmine:

4	6	7	3	5	8	1	2	
1.	s	e	-	a	k	m	l	-
2.	n	-	j	-	a	u	o	o
3.	t	i	m	e	o	e	u	r
4.	m	s	-	a	i	e	t	-
5.	m	-	ä	-	ä	r	k	s
1.	e	t	s	s	i	e	a	n

Sellest tabelist välja kirjutades read teise võtmesõna järjekorras ja neid grupeerides 5 tähe kaupa saame järgmise shifrogrammi:

MÄÄRK SSEAK MLMSA IETNJ AUOOT IMEOE URETS SIEAN.

Viimane rida ei ole sugugi enam sarnane sellele shifrogrammi reale, mis meie saime eelpool.

Võrdluseks kirjutan need välja üksteise alla:

ETSSI EANKM OSEOL ASAÄK	MRSEU REJUT NAEAM MTIOI.
MÄÄRK SSEAK MLMSA IETNJ	AUOOT IMEOE URETS SIEAN.

Segimineku ärahooldmiseks shifreerimisel on kasulik ja tihti isegi hädatarvilik, et shifreerimise tööd saaks valmistatud erilisel ruudulisel paberil. Sarnase paberi tarvitamisel on võimalik hoiduda vigadest ja ühtlasi tuntuvalt kiirustada shifreerimise tööd. Viimane peaks aga sündima kiirelt ja teatud juhustel isegi automaatselt, milleks shifri-ohvitseri tuleb drillida.

Soovitatud ruudulise paberi ruudu suurus peaks olema 1 ruut sentimeeter.

Ümberpaigutuste hulka kuuluvad veel nõnda nimetatud **võrkshifrid**.

Võrkshifri leidis Itaalia matemaatik **Cardan** (1501—1576).

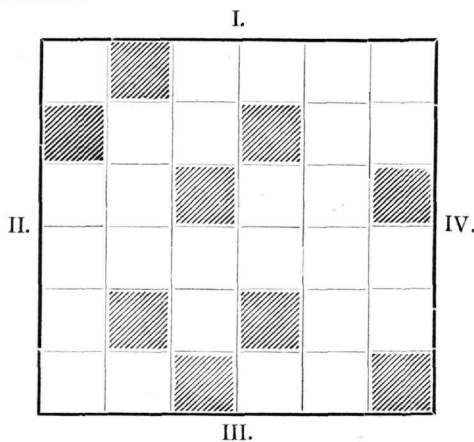
Võrkshifri juures kasutatakse ühte või rohkem augulisi shabloone (papist, metallist).

Võrkshifri shabloonid võivad olla ruudu- või püstküliku kujulised.

Nendel shabloonidel on üksikutes kohtades augud sees. Shifreerimisel algtekst kirjutatakse kokkulepitud järjekorras eelnimetatud aukudesse (ühe tähe kaupa).

Ruudukujulised shabloonid omavad paarisarvu väikseid ruute.

Näide:

Eelolevas ruudukujulises võrkshifri shabloonis on olemas 6×6 väikest ruutu, missugustesse 9 juhtumisel on tehtud augud. Käesolevat shablooni kasutatakse järgmiselt:

Algtekst kirjutatakse shablooni all olevale paberile 9 augu läbi alates ülemisest

vasakust nurgast paremale (ridade järele) või samast nurgast alates alla (tulpade kaupa). Selle järele shabloon pööratakse kas kella osutise suunas või vastupidi (see oleneb kokkuleppest) ja kirjutatakse

tekst edasi jälle vabadesse 9 auku. Seda tehakse neli korda ja selle järele on shablooni all oleval paberi kõik 36 ruutu täis. Loomulikult peavad paberi ja shablooni väikesed ruudud olema võrdsed, ning shablooni nurgad peavad alati sattuma paberi suhtes esimesel asendil äramärkitud kohtadesse.

Pärast shablooni eemaldamist neljakordse kirjutamise järele kirjutatakse saadud shifreeritud tekst välja kas ridade või tulpade kaupa ja korraldatakse 5 tähe kaupa gruppidesse.

Teeme seda läbi alljärgneval näitel.

Tekst:

Juhi tähtsam kohustus on juhtida tegevust

	j								a		
u			h				m				k
		i		t		o		h			
						u			s		
	ä		h								
		t		s		t		u			

I

II

s		o					a			t	
		n		j							
u			h				e		g		
		t		i		u	e			v	
				d					s		
						t					

III

IV

Eelmised neli ruutu näitavad missugused tähed kirjutatakse sisse shablooni aukudesse üksikutel shablooni seisangutel. Shablooni all oleval paberil aga asuksid kõik teksti tähed järgmiselt:

S	J	A	O	A	T
U	M	N	H	J	K
O	E	I	H	G	T
U	U	E	H	S	V
U	Ä	T	H	S	I
T	T	T	U	D	S

Uus tank Inglise sõjaväes.

Inglise sõjaväes on tarvitusele võetud uut tüüpi Carden-Lloyd'i kahemehe-tank, n. n. „Crusty“, millega varustatakse mehhaniseeritud pataljone. Mainitud tankidega tehti katseid kuninga (X) juuresolekul k. a. mais Aldershot'is. Pildil kahemehe-tank „Crusty“.

Sellelt ruudult tähti näiteks ülevalt alla tulpade kaupa järjekorras alates vasakult välja kirjutades ja neid grupeerides viie tähe kaupa saame järgmise shifrogrammi:

SUOUU TJMEU ÄTANI ETTOH
HHHUA JGSSD TKKVI S. Selle juures viimase gruppi peame täiendama kuni viie täheni, kui tekst ainult ühekordsel shablooni ringil lõppes. Pikema teksti juures shablooni kasutatakse korduvalt, kuid viimase ringi juures, kui üle jääb tühje kohti, peab need täitma vabalt valitud tähtedega.

Püstküliku kujulisi shabloone ei saa kasutada ülalkirjeldatud viisil, sest nad ei lase endid pöörata. Sellepärast neid kasutatakse komplektide kaupa. Ühte komplekti kuuluvate shabloonide arv oleb shablooni suurusest (väikeste ruutude arvust) ja on harilikult 3—6. Üksikud

shabloonid on nummerdatud ja neid kasutatakse kokkulepitud järjekorras.

Allpool toon püstküliku kujuliste shabloonide näite. Arvudega on ära tähendatud aukude kohad shabloonides ja nad näitavad ühtlasi algteksti tähtede sissekirjutamise järjekorda.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Eelolevate shabloonide abil shifreerides teksti „Juhi tähtsam tegevus“, saame:

E	J	H	G	U	T
H	E	I	S	V	A
U	T	M	S	Ä	T

Saadud tabelilt võime shifrogrammi välja kirjutada järgmiselt:

EHUJE THIMG SSUVÄ TAT??

A. N.

Majandus Ühendriikide sõjaväes.

P.-Ameerika Ühendriikide sõjaministri D. F. Davis'i põhimõtteid majanduse korraldamisel.

Maailmasõja ajal kasvas Ameerika Ühisriikide, nagu kõikide teistegi sõdivate riikide, eelarve kohutavalt. Eriti sõjaväe suhtes. Ja loomulikult. Seda nõudis sõda. Seal aga, kus raha küllalt, kus

D. F. DAVIS,
P.-Ameerika Ühendriikide sõjaminister.

raha väärtus suuresti ei langenud ja selle tõttu elukallidus palju ei tõusnud, kus tööd ja äri oli leida ja kus palgad ja muud sissetulekud järjest kasvasid (kuigi maksud olid rahuaegsetest suuremad), seal ei mõeldudki kokkuhoiu peale. Ka mitte sõjaväeliste kulude suhtes.

Nii oli lugu kõigepealt Ühendriikides, maailma rikkaimal maal. Miljonid ja miljardid dollarid lasti pea mingi süsteemita ja kontrollita minema. Kulda oli, seda voolas sisse idast ja läänest ning põhjast ja lõunast, mis siis muud kui kuluta seda!

Lõppes sõda, tuli reaktatsioon. Sõja ajal organiseeritud tööstus pidi nüüd uuesti rahuaegseks kohastuma. Kaubandus pidi sedasama tegema ja endale uusi turgid otsima. Kõik see ei sündinud üleöö — aparaat oli selleks liig raske. Tek-

kis tööpuudus ja seisak ärielus. Ning selle kannul rahulolematuus suurte kulude ja kõrgete maksude vastu.

Oli saabunud kokkuhoiu ajajärk. Nõuti riigi kulude vähendamist ja maksude alandamist. Kokkuhoid kujunes hüüdnaks igal alal. Ka sõjaväes. Kuidas see just viimasel alal on teostamist leidnud, sellest kirjutab „Nation's Business“ kuukirja käesoleva aasta juuni numbris Ühendriikide sõjaasjade sekretäär (Sõjaminister) Dwight Filley Davis kokkuvõetult järgmist:

Äriingcondades arvatakse, et sõjaväe majandusala pole suutnud sammuda ühes ärielu arenguga. See oli vast ehk nii enne, kui sõjaväe eelarvebüroo asutati.

Siis hakati mikroskoobilise täpsusega uurima sõjaväe kulude eelarvet ja otsima teid kuidas iga dollar kulutada ainult sinna, kust suurimat tulu saada. Seal aga mindi ühes äärmusest teise. Et sõjaväelased ka olid nõus kokkuhoidma, siis vähendati sõjaväe kulusid 50% võrra.

See politika osutus aga peagi „sendi tarkuseks ja dollari rumaluseks“. Näiteks: Aastal 1922 oli kellelgi majandusülemal tarvis telefoneerida kuhugi kaugemale. Kaugekõnesid polnud aga talle eelarves ettenähtud. Talle oli aga antud „Cadillac“-auto, küllaldaselt bensiini ja autojuht oli ka olemas. Kästi sõita autoga. Majandusülem aga hiljem arvas need sõidukulud kokku ja leidis, et sõit oli maksnud riigile umbes 20 dollarit, kuna telefonikõne oleks maksanud ainult 10 senti, kui kulud kaugekõneks oleks eelarves olnud!..

Edasi kirjeldab Davis, kuidas ta sõjaministri abiks olles, siis kui tema hooleks oli valvata sõjaväe majanduse üle, võttis tarvitusele mõistlikuma kokkuhoiu. Selle meetodi järele peab kokkuhoid olema järg-järguline ja laienev (ekspansiivne). Seda teostati (pika ja igakülgse kaalutlemise järele) järgmiselt:

Esiteks, see oli 1923. aastal, saadeti 12 varustuse-osakonna ohvitseri Harvardi kõrgemasse majanduskooli ja üks ohvitser Babsoni instituuti moodsaid äri- ja majandusmeetodeid õppima. Tagajärjed olid head. Nüüd korraldatakse seda sammu iga aasta. Nii ettevalmistatud ohvitserid

paigutatakse pärast kursuste sooritamist juhtivamatele kohtadele majandusalal.

Järgmine samm kokkuhoiu-eeskavas oli asutada eriline jaoskond sõjaministri abi juure, mille sihiks on valvata, juhtida ja ühtlustada sõjaväe erialade varustamist ja ostusid armee jaoks. Sellesse jaoskonda määratud ohvitserid tutvunesid enne oma kohtadele asumist kõigi tähtsamate äri- ja tööstusalade ning organisatsioonide tegevusviisidega. Nad kogusid andmeid ning õppisid kõike, mida tööstus ja kaubandus eraelus oli kogemuste põhjal heaks leidnud. Ja kõik see kapitaliseeriti sõjaväe majanduse jaoks.

Esimestena tähtsamatest osutusid: 1) osta osa varustust terve sõjaväe jaoks ja 2) osta varustust aasta-aegadele vastavalt. Et terve sõjaväe ostujõud ühtlustada (konsolideerida), selleks jagati kõik sõjaväele tarvisminev varustus kolme rühma: A, B ja C. Esimesse rühma kuulub kõik varustus, mida terve sõjavägi vajab. Seda on kasulikult osta suurel määral ja ostmine peab ühe keskastutuse kaudu sündima. Rühma B kuuluv varustus on aga niisugune, et seda on vaja ainult teatavaks riigi osas (sõjaväe asukonnana rajoonis) ja sellepärast tuleb seda osta seal, kus seda vaja ning seal asuva ühe asutuse poolt. Kolmandasse (C) rühma loetakse varustus, mida väeüksus või asutus võib enda tarvis kohapeal osta ja mida kasulikult (ostmise suhtes) ei või rühma A ega B klassifitseerida. Varustuse suhtes on veel tähelepanev, et A-rühma kuuluvad ained ja kaubad, mida tarvatakse pikema aja kestel ja millede hinnad normaalselt stabiilsed, kuna B-rühma kuulub varustus, mille tarvidust on vähemalt mõned kuud ettenäha.

Et eelpool kirjeldatud varustuse ja ostude jaotust aasta-aegade (seasons) kohaselt ühtlustada, selleks uuriti hindade ja ostude statistikat möödunud 20 aasta kestvuselt. Seda oli eriti vaja selle varustuse

suhtes, mida sõjaministeerium suuremal määral sõjaväe jaoks vajab. Uurimus aga selgitas, et hinnad aja (pikemagi aja kestel) enam-vähem vahelduvad ja ajaloo statistilised andmed üksinda ei kõlba juhtnõu-riks. On vaja ajaga sammuda. Sellepärast töötataksegi lähedas kontaktis kaubandus- ja põllutööministeeriumiga. Harilikult talitatakse järgmiselt: on sõjaväel tarvis midagi suuremal määral osta, siis teatame oma vajadusest kaubandus- ja põllutööministeeriumi vastavate osakondade juhatajatele ja palume neilt andmeid hindade üle ning küsime nende arvamist ostuaja suhtes. Saadud teated saadame edasi kohapealsetesse varustus-osakondadesse juhatausega osta siis ja seal seda või teist varustust. Osakondade juhid nii keskastutuses kui ka kohtadel ongi meil kõige paremini informeeritud majanduselu ja selle erialade tundjad.

Sõjaväe varustuse ostmise süsteem on peale sõjaväeliste kulude kokkuhoidmise, mõjunud ärielu peale stabiliseerivalt. Sõjaministeerium ostab nimelt kõige suuremal määral siis, kui tööstus ja kaubandus on raskes seisukorras. Nii talitades saadakse varustus odavamalt ja aidatakse ka tööstust ja kaubandust rasket seisukorrast pääsemisel. Kui aga ärielu ja tööstus on elav, siis viiakse suuremad tellimised pikema aja peale. Normaali-aegadel hoitakse tellimisi normaalsena.

Et meie ostude ja tellimiste süsteem ehituks ärielu ja tööstuse nõuetele, selleks asutati sõjaministeeriumi juure äri-nõukogu (Business Council), mille liikmeteks Ameerika tööstuse juhid. Nõukogu tuleb kaks korda aastas kokku Washingtonis ja arutab kõiki sõjaväe varustamisaladesse puutuvaid küsimusi. Kõik see aitab sõjaväe majandusel püsida aja kõrgusel ja tarbekorral laiendada seda seisukorra nõuetele vastavalt.

A. W.—y.

Aisne'i lahing 10-ne aasta eest.

Briti IX armeekorpuse hävinemine.

Lääne rindel sündis kümne aasta eest, 1918. a. mais — Aisne'i lahingus midagi võrdset vene vägede katastroofile Tannenbergi all 1914. a. Aisne'i lahingus hävines sakslaste võimsa ja hooga pealetungi tagajärjel IX briti armeekorpus (neli diviisi) ja avati rinne läände.

Selle lahingu kümnenenda aastapäeva puhul ilmus inglise ajakirjas „The Graphic“ 26. mail s. a. (N. 3050) inglise ajaloolaselt Sydney Rogerson'ilt — kes ise mainitud katastroofi kaasa elanud, artikkel „Nelikadunud diviisi“, mille allpool kokkuvõtlikult tõlkes toome.

1918. a. mais algasid sakslased lääne rindel oma kolmandat ja viimast suurt pealetungi. See pealetung oli eelmistest hoogsam ja tõrjus teistkordselt prantsuse väed Rheims'i ja Soissons'i joonelt Marne'i taha ja tõi sakslased Pariisi lähedale. Varude kohaletoomisega suutsid prantslased suuremat õnnetust ära hoida ja ähvardavat lõhet sulgeda.

Kuid sakslased ei tunginud ainult prantsuse rinde osale kallale, vaid andsid mai lõpul ka hiiglalöögi inglastele. See pealetung algas 26. maj keskööl.

Inglased mäletavad seda päeva suure kibedusega. Ja põhjusega. Sest siis ja sellele järgneva kahe nädala kestel hävitati briti IX armeekorpus, mis kaks korda varem sakslaste pealetungi all raskesti kannatanud, pea täielikult.

Eelmistes lahingutes (21. III ja 26. IV) purustatuna, moodustati mainitud armeekorpus 1918. mai alul uuesti. Nüüd kuulusid sellesse 8., 21., 25. ja 50. diviisid. Diviisid koosnesid lahingutes karastatud, kuid väsinud meestest. Pärast uuestimoodustamist saadeti korpus prantslaste keskele, Hermonville—Corbeny joonele, Champagne'i, puhkusele.

Seal oli siis väike. Loodus ja maastik olid paradüümlikult ilusad. Prantslaste kaevikud, kuhu inglased paigutati, olid kaevatud kriidimägedesse, Aisne'i jõe kumbagile kaldale. Kaevikud olid valgete seintega ja kuivad. Ainult vereplekke oli näha — mälestusi prantsuse kindral Nivelle'i ebaõnnestunud pealetungist aasta eest. Loodus oli aga aasta jooksul vallutanud endise lahinguvälja tagasi taimestikule. Igalpool kasvas lopsakas rohi ja õitsesid lilled. Ainuke, mis maastiku üldpilti ja ilu rikkus, olid valged ja sügavad armid maapinnas, — need olid kaevikud ja jooksukraavid.

Sõduritele, kes olid Flandria Somme'i, Lens'i, Villers-Bretonneux ja Kemmelimäe lahingutest osa võttes raskeid päevi läbi elanud, kes olid vees ja poris kuude ja aastate kaupa kannatanud, tundus nüüd elu Champagne'is taevalikuna. Jõe orus kasvasid valged lilliad, sinililled jne., õietes surisid mesilased ja õhus hõljusid liblikad. Kõrgel õhus ja sügavas rohus laulsid linnud ning päike paistis paitavalt.

Täielik prantsuse maaidüll, — väljaarvatud inimesed-sõdurid. Kuid viimased seda paradüüsirahu ja -ilu suuresti ei rikkunud. Sakslased lasid päevas paarkümmend mürsku, ja inglise diviiside kaotu-

sed olid keskmiselt paar haavatut päevas. Ja see polnud ju võrreldes midagi!..

Puhtsõjalisest seisukohast vaadatuna oli see paradüüs siiski vähem veetlev. Aisne'i jõgi, mis voolas paralleelselt läbi rinde, jagas kaevikutevõrgu kaheks ja takistaks sidepidamist ja positsiooni kaitset. Osa kaevikuid oli sakslastepoolsel kaldal, umbes kolmtuhat yardi jõest eemal. Siis pöörab jõgi järsult idasse ja läbib rinde, eraldades osa rinnet teisest.

Rindelõik, kuhu inglased olid toodud puhkusele, oli ühe armeekorpus jaoks liig pikk. Kohati oli mõnel bataljonil kaitsta tuhat yardi. (1 yard = 0,91438 m.)

Briti vägede paigutus oli järgmine: 50. diviis asetati vasakule tiivale, 8. diviis — keskele ja 21. diviis — paremale tiivale. 25. diviis seisis varus. Seljataga asusid mõned raske-suurtükiväe patareid, mis koosnesid iganenud prantsuse suurtükkidest. Ka lennukeid oli vähe, sest suurem osa neist oli saadetud põhjapoolsetele lahinguväljadele. Rinde sügavus oli väike, suuremaid varusid ei olnud ja mõlemal tiival asusid prantsuse väed. Briti 50. ja 8. diviisid asusid sakslaste pool Aisne'i jõe, mis käänakut idapoolse tehes, eraldas 21. diviisi teistest, jättes selle oma prantsusepoolsel kaldale. Kõiki neid asjaolusid oli tähele pandud, kuid hiljem kahesilma vahele jäetud. Olid ju sõdurid süia ainult puhkusele toodud...

Ja puhkeajaga kasutasid inglased nii kuidas keegi seda oskas. Peeti spordivõistlusi, otsiti orgudest ja mägedest linnupesi jne.

Päevade möödudes hakkas aga seisukord närveerima alati tasakaalus ja külmaverelisi inglasi, sest rinne oli liig rahulik. Sakslaste vaikimises oli midagi kahtlast ja kurjakuulutatavat; see ärritas väsinuid ja eelmistes raskeis lahinguis põrutatud närve.

Tuletati meelde sakslaste pahaendelist vaikust enne 21. märtsi suurt pealetungi ja ennustati halba. Asjaolu peale juhiti rinde prantslastest ülemjuhatus tähelepanu. Ülemjuhatus aga naeris ja vastas, et inglased endid asjata närveerivad! Sakslastel olevat küllalt tegemist Põhja-Prantsusmaal jne. *)

Nii kestis see kuni 25. maini. Järgmi-

*) Tuntud inglise sõjakirjanik kolonel-leitnant Charles Court Repington oma sõjamälestustes tõendab fakti, et inglise väejuhid juba varakult eelseisva sakslaste pealetungiga arvestasid. Ka feldmarssal sir D. Haig'il polevat pealetungi ettekuulutatavad tunnused tähelepanematuks jäänud. Tõlkija märkus.

sel päeval sai briti IX armeekorpuse juhatus, tänu liitlaste suurepärasele salaluurele, järgmise teate:**)

„Vaenlane algab pealetungi kogu rindel homme, 27. s.k.p. kell 0100..“

Tol üheteistkümnendal tunnil oleks vast ehk võidud seisukorda päästa sellega, et 50. ja 8. diviisid oleks asetatud uutele kaitsepositsioonidele. Seda palusid ka inglased, kuid prantslased ei olnud sellega nõus. Isegi suurtükivägi jäeti sakslastepoolsele kaldale. Ja pealegi anti käsk, et mitt üht yardi maad ei tohi vaenlasele anda; peaks see aga siiski sündima, siis tuleb see varuväega tagasi võtta.

Mis inglased antud korralduste kohta mõtlesid, selgub briti 8. diviisi sõjaajaloost, mille autoriks kolonel J. H. B o r a s t o n.***) Ta kirjutab: „Prantsuse väejuhatuse korraldus, mis nii suuresti lahku minev briti armeede kogemustest (sama aasta märtsis ja aprillis), äratas loomulikult tõsist arvustust briti väejuhtide poolt, kes energiliselt protestisid hulga vägede sarnase loodusliku tõkke — nagu seda on Aisne'i jõgi — teisele kaldal jätmise vastu.

Ehk küll kindral F o c h oli annud käsu kasutada briti vägede kogmuse rindelõigu kaitsemeetodite otsustamisel Aisne'i juures, läks kohalik prantsuse ülemjuhatus briti kindralite vastuseisemisest ja nõudmisest hoolimata üle selle käsu. Tagajärjeks oli katastroof.“****)

*

Sakslaste kallaletung arenes kui täpselt reguleeritud kellavärk. Kell 0100, 26. mail algasid sakslased suurtükitulega ettevalmistust. Üle viie tunni külvas saksa suurtükivägi (1000 suurtükki) inglaste seisukohti ja seljatagust gaasi- ja brisantmürskudega. Inglastel tuli see hoop täies-

***) Umbes kümme tundi enne sakslaste pealetungi algust, 26. mail p.l. langesid Courtecon'i juures liitlaste kätte vangi ühe saksa kütirügemendi ohvitseri asetäitja ja kütt. Neid ülekuulatas sai prantsuse väejuhatuse teada eelseisvast sakslaste pealetungist.

(V. ka „Militär Wochenblatt“ 25. V. 1928. a., nr. 44, veerg 1708—1709).

Tõlkija märkus.

****) Inglise vägede ülemjuhataja tolleagne sekretär.

Tõlkija märkus.

*****) Koostöö inglaste ja prantslaste vahel polnud tookord mitte kõige parem. (V. ka „Sõdur“ nr. 27/28.) Alles Amiens'i lahinguga (8.—10. aug.) — inglise IV ja prantsuse I armeede ühise võiduga — saavutati mõlemate sõjavägede kõige tihedam liituvus ja moraalne koostöö, milline kõlblaine mõju koalitsiooni sõdades, nagu seda oli ka Maailmasõda, on kaugeleulatava strateegilise tähtsusega.

Tõlkija.

Major H. W. C. LLOYD Otepää manöövritel sept. 1925.

ti ootamata. Nende kaevikud purustati saksa marutule läbi täielikult ja nende suurtükivägi sunniti vaikima. Kell 0400 vastas veel üksainus liitlaste suurtükk. Tund hiljem asus saksa jalavägi, tihedast udust varjatuna, rünnakule. Inglise vastupanu purustatud kaevikutest oli sedavõrt nõrk, et sakslased lihtsalt marsisid edasi. Üks inglise brigaadi staap täies koosseisus vangistati sakslastelt veel enne kui sinna oli jõudnud teade rinde atakeerimisest.

Need vähesed riismed 50. ja 8. diviisist, kellel õnnestus Aisne'i taha taanduda, olid liig nõrgad jõe vasak-kallast kaitsma, ja sakslased tulid üle jõe. Inglise väeosad jätkasid taandumist. Briti 21. diviis, mis polnud nii põrutava pealetungi alla sattunud, kaotas ka oma võitlusvõime ja sunniti samuti taanduma. Kell 0800 olid kõik kolm briti diviisi purustatud.

Järele jäi veel 25. diviis, mis asus varus. See sulas peagi kokku. Sellest diviisist saadeti 8., 21. ja 50. diviisile appi kolm brigaadi (igale diviisile üks), kuid ka need ei suutnud päästa seisukorda. Sa-

ma päeva õhtul olid briti väed ka siinpool Aisne'i välja löödud oma kaevikuist ja surutud 5 miili *) taha oma positsioonidest.

Seitse päeva taandusid briti IX armeekorpusse jäänused võideldes ja marssides. Nende kannul sammusid sakslased. Suur auk, mis sel teel löödud liitlaste seisukohatesse, ähvardas kiirelt laieneda määratuks lõheks. Sarnast auku sulgeda polnud enam nõrga ja väsinud inglise korpuse võimuses, ja ta oli sunnitud Marne'ini taanduma. Alles 9. juunil — siis kui briti IX armeekorpusse kõigest neljast diviisist oli järele jäänud vaid 4—5 viletsat, taandumisel „moodustatud“ ja surmani väsinud pataljoni — jäi sakslaste pealetung seisma.

Vahepeal oli taandujatele appi saadetud briti 19. diviis, kuid ka see abi oli liig nõrk. Ja ehk küll prantslased rinnet vasakul tiival kõvendanud olid, poleks see sakslaste pealetungi siiski seisma suutnud panna, kui viimased ise ei oleks peatuda soovitud.

*) 1 inglise miil = 1,609 km,

Inglaste kaotused selles kaks nädalat kestnud lahingus Aisne'ilt Marne'ini olid väga suured. Näiteks olgu toodud 8. diviis, mis surnutena, haavatutena ja teadmata kadunutena kaotas 27.—30. mai lahingus 336 ohvitseri ja 7496 sõdurit, nende hulgas kaks brigaadi-kindralit ja kõi k jalaväeüksuste ülemad. 2. küttide (Rifle) brigaad, kuigi see kõige raskemalt ei kannatanud, on kaotuste suhtes siiski tüübilisem: ta kaotas oma ülema (koloneli), adjutandi, kolm kompanii-ülemat, ühe leitnandi 22 noorem-leitnanti ja 744 sõdurit.

*

„Ühise ülemjuhatause pooldajad võivad väita, et sakslaste kiire edenemine ja selle tõttu tekkinud sügav auk rindes võimaldas kindral Foch'il 18. juulil 1918. a. ette võtta väga efektiivset vastupealetungi. See on aga lahja lohutus neile briti IX armeekorpusse jäänustele, kes kolmandat korda pidid kahe kuu jooksul läbi elama oma rügementide, patareide ja kompaniide täieliku hävingu ja kes kaotasid nii paljugi häid sõpru“ — lõpetab Sydney Rogerson oma artikli.

Rohkem elurõõmu!

Dr. V. Sumberg.

„Meie päevil elada on raske, veel raskem rõõmus olla“ — nii kuuleme tihti, nii oleme harjunud mõtlemaagi. Üsna lihtsalt! Meie ei juurdlegi küsimuse kallal pikemalt, kas on ilmas kusagil parem, kas meil kunagi parem ja kergem on elada olnud kui praegu. Mõtleme ikka, et seal on parem, kus meid ei ole — ja petame endid sellega. Paradiisi pole kusagil. Kahju, et meie seda ei usu!

Inimese tervisele on rõõmus meel ja hea meeleolu sama tähtsad kui hea toit ja värske õhk. Teame ja oleme igaüks tunda saanud, et pahandused ja halb meeleolu just nagu haigeks teevad. Halb meeleolu, tusane olek — see on sagedasti haiglane nähtus, millel väga halvad tagajärjed tervise peale. Kuidas saada sellest lahti?

Pisut järele mõtlemist, pisut tahtmist.

Mõttele järele, kui tühine on elu niimoodi, kuidas tal sugugi mõtet pole.

Iga inimesel on soovisid, püüdeid, asju, mis talle rõõmu valmistaksid. Ükski inimene ei ole nii vaene, et ta ühtki põhjust ei leiaks rõõmustamiseks. Selle põhjuse

leidmine on elukunst. Käi teisega kõigepealt viisakalt ümber. Ära haava teist — teine on sunnitud muidu samaga vastama.

Kellel meist pole vigu? Raske on ennast teatud silmapilkudel ja olukordadel valitseda, kuid see polegi nii tähtis.

Tähtis on, et teatud vigu parandada, asja jälle heaks teha tahetaks.

Rohkem kannatust, rohkem heatahtlikkust üksteise vastu avalikus elus — aga veel rohkem perekonnas. Siin valitsegu kindel tahtmine üksteisele rõõmuks olla.

Mees arvab tihti naise, naine jälle mehe süüdlase olevat — ei räägitagi enam päevade kestel! Teie õnnetud! Kes muu peaks teie hea vahekorra rututulisest jaluleseadmisest rohkem huvitatud olema kui teie ise?

Oi — kui tühjad ja väikesed need näaklemise põhjused alati on. On ju ka suuri. Kuid mõistliku selgitamise ja hea tahte juures kaovad nad kõik — nii suured kui väikesed.

Muidu võib see viia täieliku elutüdimiseni nagu raske haigus kunagi.

Hoia end selle eest. Püüa rõhuvaid

mõtteid alati lahutada mõne meeldiva asja peale mõtlemisega. Sunni end selleks! Usu — et sa seda võid. Siin on tegemist oma vaenlasega. Iga võidu eeltingimuseks aga on kindel lootus võita.

On ju palju inimesi, kes igalpool ainult varjukülgi oskavad näha. See on ka kunst omalt kohalt! Need on mustapriillised nurisejad, kõiki ja kõike laita püüdjad, teiste elu kibedaks tegijad. Need on „haigustekitajad pisikud“.

Ära võimust nende kätte anna. Kõige viisakam, mis teha võid — hoiu end neist ilusasti eemale. Ilusasti — see tähendab: ära võta seda südamesse, mis nad sinu kohta ütlevad, tea, et sinu kohta on ka teisi ütlejaid ja mõtlejaid. Kui kindlasti tahaksime rõõmsad olla — saaksime seda. Siis oleksime ka vähem hädalised ja vähem närvilised — oleksime igatpidi paremad ja — tervemad. Aidake üksteist rõõmsad olla!

„Tervis“ nr. 4—5. 1928.

Sõjaväelisi teateid.

N.-Vene Punane rügemendi voor.

A. Rahuajal.

Rahuajal rügemendi voor hoitakse alal sõja-aegses koosseisus. Kõik voorivarustus antakse välja väeosa vormeerimisel. Varustuse uuendamiseks ja korrashoidmiseks rügement saab remontraha kindlate normide piires.

Varustus, mis katab rügemendi voori sõja- ja rahuage se koosseisu vahe, moodustab niinimetatud puutumata tagavara. Tähendatud varustuse hoidmine ja perioodiline järelvaatus teostatakse sellekohaste juhtnõuete järgi.

Rügementide juures hoitakse alal ka see voorivarustus, mis läheb mobilisatsiooni ajal diviisi transpordi vormeerimiseks.

Voori valitsemine ja korrashoidmine ning meeskonna välja õpetamine on töökomando ülesandeks.

Voori meeskond komplekteeritakse nende meeste hulgest, kes oskavad hobustega ja veovahenditega ümber käia, nagu: kutsarid, voorimehed jne.

Meeskonna väljaõpetamine teostatakse kolme kuu vältusel. Õppekava on järgmine:

- hobuste eest hoolitsemine;
- hobuste ette- ja lahtirakendamine ja saduldamine;
- voorivarustuse korrashoid;
- koormate laadimine;
- hobuste väljasõidutamise, hobuste ja vankrite juhtimine;
- voori liikumine rännakul;
- voori paigunemine puhkepaigas, ööbimisel ja lahinguajal;
- voori kaitse vaenlase pealetungil;
- laskeharjutused, vahit- ja valveteenistus.

Rügemendi voori ülesandeks on:

- igasuguse varustuse rügemendi toimetamine või rügemendist väljasaatmine kuni 125 versta kauguseni;
- haigete ravilasse toimetamine kuni 7 versta kauguseni;
- igasuguste rügemendi majandusliste vedude teostamine.

Rügemendi ülema ja komsaril on õigus sõiduvankrit tarvitada ainult ametlikkudeks sõitudeks. Teised ametmehed ja ohvitserid võivad sõiduriista tarvitada ainult rügemendi ülema loal.

Mobilisatsiooni ajal voori meeskond täiendatakse tagavaraväelaste hulgest, kes seisavad

tagavaraväes eriarvel. Puuduvad hobused ja veovahendid rekvireeritakse kohalikkudelt elanikkudelt.

Rügemendi voor astub välja ühes väeosaga. Kui väljaastumine peaks sündima esheloonte kaupa, siis jaguneb ka voor vastavatesse osadesse.

Rügemendi juures hoitava diviisi toidumoon transpordi osa seab sõjakorda rügement ja saadab selle transpordi vormeerimise kohta.

B. Sõjaajal.

Voori mahutatakse see varustus, mis on tarvilik rügemendile sõjaväljal tegutsemisel. Selle varustuse täiendamiseallikaks on diviisi toidumoon transpord ja teised diviisi juure kuuluvad liikuvad varustusasutused.

Rügemendi voori vahetuks ülemaks on töökomando ülem, kelle kohuseks on:

- distsipliini ja täieliku korra alalhoidmine vooris;
- ainult nende käskude täitmine, mis on antud majanduse ülema või rügemendi ülema poolt;
- kõige jõu pingutamine selleks, et voor saabuks õigel ajal sihtkohta;
- kõikide abinõude tarvitusele võtmine voori kaitseks;
- voori kaitse juhtimine vaenlase pealetungil, kui selleks ei ole määratud erisalk. Vastasel korral juhib kaitset väesalga ülem.
- järele valvata, et voori juures ei oleks kõrvalisi inimesi, hobuseid ega veovahendeid;
- asjata voori ilmunud inimeste arresterimine ja rügemendi staapi saatmine;
- järele valvata, et vankrid oleks koormatud kandejõule vastavalt;
- hoolitseda, et voori meeskond oleks korralikult toidetud, hobused söödud, joodeud ja rautatud, vankrid ja veorakmed korras, tarvilikud parandused õigel ajal tehtud.

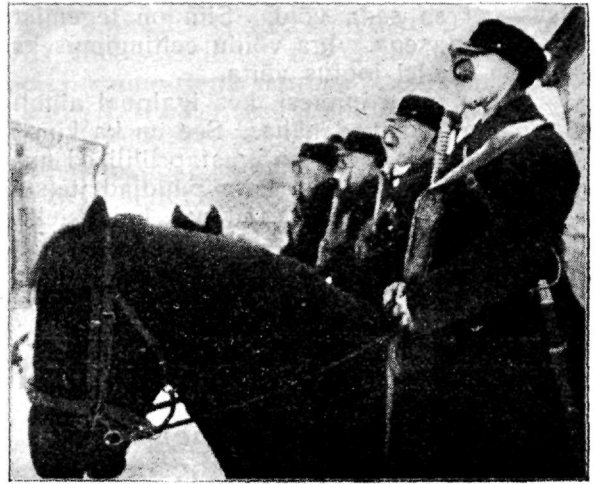
Distsipliini mõttes on rügemendi voori ülema kompani ülema õigused.

Ükski voori juures asuv ohvitser, kes ei kuulu voori koosseisu ei tohi vooris mingisuguseid korraldusi teha ega käskusi anda, kuigi voori ülemaks sõdur peaks olema.

Töökomando ülema abi on ühtlasi ka rügemendi voori ülema abiks. Voori ülema äraolekul täidab ta tema kohuseid.

Varustuse jaotamise mõttes jaguneb rügemendi voor kahte ossa:

N.-Vene punavägi gaasimaskides.

Vasakpoolne pilt kujutab punaseid jalgrattureid rännakul gaasimaskides, parempoolne — punaseid ratsaväelasi paraadil gaasimaskides. (Pildid on võetud ajakirjast „The Graphic“, 4. veebr. s. a.)

— kompaniide voo rid;
 — rügemendi üldvoor.
 Juhtimise ja rännakul liikumise hõlbustamiseks jaguneb ta samuti kahte ossa:

- esimese järgu voor;
- teise järgu voor.

Kompanii voo rits veetakse kompaniile lahingväljal tarvilik varustus. Selle töttu võib iga kompanii tarbekorral täiesti iseseisvalt tegutseda.

Üldvoo rits veetakse rügemendi üldine varustus ja rügemendi staabi asjad. Selle voo ritsa juures asuvad ka tagavara hobused ja tapaloomad.

Peale selle jaguneb veel jalaväe rügemendi voor nelja jakku:

- esimese jao moodustab esimese järgu voor;
- teise jao — need padrunivankrid, mis ei kuulu esimese järgu koosseisu;
- kolmanda jao — kompaniide voo rits;
- neljanda jao — rügemendi üldvoor, tagavara hobused ja tapaloomad.

Voo rits esimese jao ülemaks on rügemendi relvohvitser. Teiste jagude ülemaks on allohvitserid. Jao ülematele on ettenähtud ratsahobused.

Jao ülem on kohustatud:

- distsipliini ja täielikku korda pidama omas jaos;
- isiklikult korraldama vankrite peale- ja mahalaadimist, vastutades rikutud asjade eest, kui see on tingitud halvast laadimisest;
- valvama iga vankri korralliku juhtimise järele, võttes tarvitusele kõik abinõud, mis takistavad vankrite lõhkumisi;
- järele valvama, et hobused oleks õigel ajal söödetud, joodetud ja rautatud;

- öökohal üle vaatama kõik vankrid ja veorakmed ning ette kandma tarvilikkudest parandustest voo rits ülemale;
 - isiklikult valvama parandustööde täitmise järele;
 - öökohal üle vaatama kõik hobused ja ette kandma haigetest ning ärakurnatud hobustest;
 - juhtima oma jao kaitset vaenlase pealetungil voo rits ülema üldjuhatusel kohaselt.
- Distsipliini mõttes on jao ülemal kompanii jao ülema õigused.

Esimese järgu voor liigub alati rügemendi kannul. Teise järgu voor liigub üldkolonni saba.

Esimese järgu voo rits kuuluvad:

- teatud osa padrunivankreid;
- sanitaar-voor;
- väliköögid ja veekatlad;
- vankrid ohvitseride isikliku varustusega.

Kolonni või väesalga ülemal on cigus tarbekorral vankreid ühest järgust teise üle viia.

Pataljoni eraldamisel rügemendist määratakse pataljoni voo rits ülemaks üks rügemendi voo rits jao ülem. Kompanii eraldamise korral võtab voo rits ülema kohused enese peale kompanii varahoidja.

Hobusemehe ülesandeks on:

- hobuse ja vankri juhtimine;
- hobuse ja vankri eest hoolitsemine;
- vankri peale- ja mahalaadimine ning vankril veetava varustuse eest hoolitsemine;
- mitte lubada kellegil loata vankrile istuda ega kõrvalisi asju panna.

Kr—m.

Sõjakirjandust.

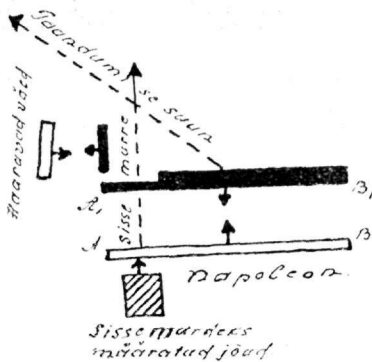
Prantsusmaa.

Revue militaire française nr. 84.

1. juunil 1928. a.

„Avre'i lahing“. (Major d'Argenlieu). Autor elavates värvides kirjeldab „Reserv-armeede grupi“ osade tegevust kattepositsiooni organiseerimisel (Erches—Bouchoir—Dancourt—Saint—Arvin—Guerbigny joonel) seks, et võimaldada lahingutes tugevasti kannatada saanud Inglise V armeele end tagasi tõmmata (vt. „Sõdur“ nr. 23 — 1928. a. Järgneb).

„Napoleoni lahingute ümber. Lahing-manööver seljatagusesse.“ Tuntud Napoleoni sõjakäikude tundja kindral Camon tuleb huvitavale otsusele, et pea kõigis lahinguis püüdis Napoleon talitada alljärgneva skeemi kohaselt:

Oletame, et A, B1 on vaenlase positsiooni rinde, mille ees Napoleon osa oma jõududega hargnes eesmärgiga, sundida vaenlast püsima kohal ja tulde paiskama oma varusid. Lahingu kestvusel rindel sunnib Napoleon osa oma varus olevatest jõududest vaenlase tiiva A, milline asub kõige lähemal ta võimalikule taandumise suunale, seljatagusesse.

Vaenlane, olles ära kasutanud kõik oma varud, on sunnitud osa oma parema tiiva (A,) jõududest suunima seljatagusesse, et paraliseerida Napoleoni haaravate väeosade mõju. Selle tagajärjel suurenevad Napoleonile võimalused vaenlase rindest läbimurdmiseks. Ta kasutabki tekkinud olukorda, suunides oma üldvarust värsked ja

seks varem kindlaksmääratud väed vaenlase rindes tekkinud nõrgale kohale ja murrab vaenlase rindest läbi, tungib ta asetuse seljatagusesse ning lõikab ära vaenlase taandumise teed.

Ülalnimetatud manööveri tüüpi kasutas Napoleon Austerlitsi, Vagrami, Marengo jne. lahinguis. Oma väite toetamiseks toob autor Marengo lahingu kirjelduse, milles Napoleon saavutas ainult osalise võidu, kuna tal korda ei läinud austerlasi täielikult hävitada. Viimased lahkusid, vastava vaherahulepingu alusel, lahingväljalt kõigi sõjaväeliste auvaldustega, kaasaviies omad lipud jne. (Järgneb).

„Abd el Krim'i viimane pealetung“. Autori (kindral Vanbremeersch) arvamisel oli selle pealetungi (Issouali juures, septembris 1925. a.) ebaõnnestumine Abd el Krim'i languse esimeseks etapiks.

„Ville'i metsa ja Herbebois kaitse.“ (Kol.-leitnant Paquet). Kirjeldatakse üht osa Verduni all veebruaris 1916. a. peetud lahinguist. 144. brigaadi tegevus ülalnimetatud punktide kaitisel. (Järgneb).

„Autasude süsteem Roomlaste sõjavägedes.“ (Kapten Andrieux — õigusteade doktor). Autasud romlaste sõjavägedes järgnesid kolme liiki:

- aumärgid,
- rahaline autasu ja
- muud tasud.

Aumärkidest anti Rooma sõjameestele: odasid, kaelakeesid, käevõrusid, kiivri ilustusi, pärgasi (kullast, hõbedast, loorberi lehtedest jne.) ja vaenlaselt võetud sõjariistu.

Iga ülalnimetatud aumärgi annetamiseks oli ette nähtud kindel kord ja vägitegu, mille eest aumärk annetati. Tavaliselt sündis aumärgi annetamine suure tseremoniaga.

Rahaline autasu seisis peaaesjalikult palga kõrgenduse saamisest.

Muude autasude hulgas figureeris esimesel kohal toidunormi suurendamine, kuid anti ka teisi asju nagu näiteks ühele vahvale Rooma sõdurile (Decius) anti autasuna sada härja ja peale nende veel üks eriti ilus valge härg kullatud sarvedega.

Sõjakirjandust.

Uudiseid välisriikide sõjavägedest.
R. Tck.

Ametlik osa.

Sõjaministri käsukiri nr. 286.

Tallinnas, 12. juulil 1928. a.
(Kindralstaap.)

Siinjuures avaldan käsitamiseks „Juhtnõõrid liikumiseks ratsa.“ Juhtnõõridega peavad olema tuttavad ning nende järgi talitama kõik kaitsevälased, kel tuleb liikuda ratsa.

N. Reek,

Kindralstaabi kindral-majoor,
Sõjaminister.

Lisa Sõjaministri käsukirjale nr. 286 — 1928. a.

Juhtnõõrid liikumiseks ratsa.

1. Ettevalmistus liikumiseks ratsa.

§ 1. Vähemalt 1 tund enne liikumise algust olgu hobused joodetud ja söödetud. Samuti järele vaadata nende tervisline seisukord, rautus, rakmed ja muu varustus.

§ 2. Enne saduldamist higivaip hoolega tolmust ja prügist puhastada. Sadul selga asetamiseks libistada karva mööda eest tahapoole.

Sadul asetatakse hobuse selga nii, et saduia

eelkaar asuks hobuse turja keskkohal. Pärast seda kinnitatakse sadulavöö, mis esialgselt pistetakse läbi rindrihma silmustest. Sadulavöö kinnitatakse järgmiselt: vöö olgu umbes 10 sm esimestest jalgadest tagapool ja niivõrt pingutatud, et sadul paigast ei nihkuks. Tagumine vöö, kui seda tarvatakse, olgu vähe nõrgemalt kinnitatud, et mitte takistada hobuse hingamist.

§ 3. Pikemaks liikumiseks kaardi järgi kokku seada liikumise marshruut. Selleks kaardil välja selgitada maastiku iseloom, tee omadused ja vastavalt sellele umbes kindlaks määrata, missugused teosed, milliste allüüridega sõita.

2. Liikumise teostamine.

§ 4. Rännakuteks liikumist alustades, tuleb vähemalt 1—2 kilomeetrit sõita sammu. Pärast seda 5-ks minutiks jalastada ning pingutada sadulavööd. Nimetatud nõudmised ei ole maksivad lühemate (5—20 km) üksiksõitude kohta. Selle järele liikuda vahelduva allüüriga — sammu ja traavi, vastavalt sellele, missuguse aja tahtakse sõit teostada. Harilik rännakliikumise kiirus on 8 km tunnis, kuhu on juurde arvatud ka 5-minutilise puhkus. See kiirus saavutatakse liikumisega 10 min. sammu, 5 min. traavi — siis jälle 10 min. sammu, 5 min. traavi jne. Teisiti öeldud: liikuda 1 km sammu ja 1 km traavi. Kui soovatakse liikuda 9 km tunnis, siis saavutatakse see sõites 5 min. sammu, 5 min. traavi jne. 10 km kiirus tunnis saavutatakse, sõites 5 min. sammu, 10 min. traavi jne.

§ 5. Kui on kaasas käskjalg, tuleb pärast sadulasse istumist liikumist alata alles siis, kui käskjalg on jõudnud ka sadulasse istuda. Vastasel korral käskjala hobune läheb peruks, hakkab eelmisele järele kippuma, mis takistab käskjalg sadulasse istumist ja halvemal juhul võib olla koguni õnnetuse põhjuseks.

§ 6. Traavi sõites rännakul tarvitatakse kergendatud traavi, millel ratsanik ülesammu sadulas üles tõstub ja pehmelt alla laskub. Kui sadulasse laskumine sünnib hobuse vasaku esijala mahapanemisel, siis sõidab ratsanik kergendatud traavi vasaku jala all ja vastupidi. Jala vahetamiseks tuleb sõita 2 takti õppetraavi. Et seda jalga, mille alla kergendatud traavi sõidetakse, mitte üleliia väsitada, peab jalga vahetama võimalikult sagedamini ja mitte vähem kui kaks korda sõidetava traavi repreesil.

§ 7. Üksiksõidul, samuti sõites vähemate gruppidega, võib vahelduva allüüriga liikudes sõita ka galoppi, kusjuures tuleb pidada silmas järgmist allüüride järjekorda: samm, traav, samm, galopp, samm jne. Galopi vältus korraga umbes 3 minutit (1 kilomeeter).

§ 8. Et rännakut teostada vastavalt ettenähtud aja jaotusele, nõuab vahelduva allüüriga liikumine ratsanikult erilist tähelepanu ja ettevaatust. Sealjuures tuleb tarvitada kella ja kontrollida läbisõidetud maad kilomeetri tulpade järgi. Teedel, kus tulbad puuduvad, tarvitada ainult kella. Läbisõidetud kauguse normi peab saavutatama ratsaniku sisseharianud n. n. „allüüri tundega“. See „allüüri tunne“ peab ratsanikus avalduma selles, et ta, istudes hobusel, võiks viimase allüüri järgi ligikaudu otsustada, missuguse kiirusega ja ajaga ta sõidab.

§ 9. Vahelduv allüür võimaldab saavutada kõige suuremat kiirust kõige vähema hobuse jõupingutusega. Kui aega küllalt, siis oleks ekslik, pikemat sõitu teostada ainult sammu. Sammu sõites hobune on sunnitud pikemat aega viibima raske sadula all. Peale selle sammu sõites tüdineb ratsanik ning jääb sadulas lõdvaks, õisi

koguni tukkuma, mis võib kutsuda esile hobuse selja pigistusi.

§ 10. Sõidu ajal ratsanik istugu sadulas kindlasti ja rahulikult. Mida kindlam on istuk ja juhtimine, seda vähem väsitav on sõit hobusele ja ratsanikule.

§ 11. Igasugusel allüüril hoida hobust ratsmetes ja säärtes, mis takistab ratsanikul jääda lõdvaks ning hobuse! end välja venitada ja eelmistele peale sõita.

§ 12. Sõites vahelduva allüüriga, ei pea hobust sammu sõidul kunagi sundima kiiremale käigule (kui norm § 4 ette nähtud), sest ainult sel ajal on hobusel võimalik tagasi võita oma normaal hingamist, mille ta kaotas eelmise kiirema liikumisega.

§ 13. Liikumiseks tarvitada teeäärseid pehmeid radu, kunagi mitte kividega prügitatud või kõva põhjaga keskteid. Kivitanavatel sõita ainult sammu.

§ 14. Soodsaim rivistus rännakul on kolonn kahena üks rida ühel teine teiselpool teeäärt. Distant ratsanikust ratsanikuni sügavuses on 1 samm. Distantte mitte suurendada, sest selle tagajäreiks on kolonnide venitamine, mis kutsub esile kolonni lõpus liikujate lainetuse.

§ 15. Sammu sõidul on kasulik sagedamini jalastada ning hobuseid talutada käeskõrval, mis kergendab hobuse koormat ja ergutab ratsaniku. Seda nõudmist tuleb silmas pidada eriti mägisel maastikul. Talvel külmaga jalastamine võimaldab ratsanikule end soendada.

Jalastamine on tarvilik ka kõigil peatustel.

§ 16. Liikudes mägisel maastikul tuleb.

— märke tõusta, kus hobune töötab peaaegu liikult oma tagumise kehaosaga, selle töö kergendamiseks, end sadulast üles kergitada, tuginedes põlvedele, hoides neid vastu sadulat, hoides ettepoole keha, ning haarates parema käega hobusel lakast kinni;

— mäest laskumisel hobust hoida säärtes ning, vastavalt mäe kallaku järskusele, keha ettepoole hoida nii, et ratsaniku raskus läheks ühte hobuse tasakaalu punktiga.

Nii märke tõusmine kui mäest laskumine peab sündima otse suunas, sammu ja vabal ratsmel, et hobusel oleks võimalik vabalt juhtida enda tasakaalu. Ainult lühikese ja järsu tõusu juures võib seda võtta paari-kolme galopi viskega.

§ 17. Soiseid ja vajuvaaid maa-alasid võib läbistada ainult siis, kui nad ei ole väga laiad ja põhjatud. Hobune siinjuures töötab samuti peaaegu liikult tagumise kehaosaga. See pärast tuleb keha siin ka võimalikult ette lasta ning parema käega lakast kinni võtta, et valmis olla sadulast mahahüppamiseks niipea kui hobune vaimu hakkab. Hobust tuleb viia säärtes ja temale tugev toetus anda ratsmetega, neid hoides pingul.

§ 18. Vösaastiku läbistamisel tuleb hoolt kanda, et sõitja jalad, eriti saapaninad oleksid pööratud hobuse poole, et mitte jalga-dega okste taha kinni jääda.

§ 19. Liikumisel metsas, kõikidel allüüridel tuleb hobusele anda rohkem vabadust, et ta ise endale võiks valida soodsa tee. Sealjuures ratsanikul tuleb hoolega alal hoida antud suund ning juhtida hobuse liikumist.

Pööretel sõitja peab oma kehakallakutega abistama hobust, kusjuures jalad, samuti kui vösaastiku läbistamisel, tulevad pöörata hobusele ligemale (saapaninad sissepoole).

§ 20. Laiade kraavide võtmine (läbisõit) sünnib samuti kui mäest alla ja üles liikumine.

§ 21. Loomulikkude takistuste võtmisele tuleb hobust alati viia galopis. Galopi suurus oleneb takistuse iseloomust. Sõitja takistuse eest ei pea oma tegevusega hobust segama, vaid võimaldama hobusel valida õieti hüppemomenti.

- Takistuste võtmisel tuleb silmas pidada, et:
- laiade takistuste peale hobune tuleb viia kiirematel allüüridel; mida laiem takistus, seda kiirem allüür;
 - hobune tuleb tähelepanelikult ja õieti juhtida ka kõikide vähemate takistuste peale, nagu näiteks; kitsad kraavid, eriti rohuga kaetud madalad aiad jne. Kusagil ei ole ette tulnud nii palju kukkumisi ja vigastusi kui just madalatel, tähtsusetal takistustel, mille võtmisele sõitja ja hobune lähivad hooletult.

3. Peatused liikumisel.

§ 22. Iga tunnilise liikumise järele on tarvilik teha lühike 5-minutiline peatus ühes jalastamisega, hobuse jalgade ja rautuse järelevaatamiseks, saduladuse ja rakmete kohendamiseks, loomulikkude tarviduste rahuldamiseks ja puhkuseks. Pärast peatust sünnib liikumine vahelduva allüüriaga.

- Silmas pidada järgmist:
- liikumine peale peatust ja puhkuse eel sünnib tingimata sammu;
 - pärast puhkust või peatust liikumist alustada sammu, vältusega vähemalt 10 minutit;
 - rännakul enne öökorterisse asumist viimane 1 kilomeeter sõita sammu, kusjuures: jalastada, sadulavöö lõdvendada, kangirauad välja võtta ja hobust talutada käekõrval.

§ 23. Hariliku päevase rännaku juures — 40—50 km — tuleb umbes poole tee peal teha 1 tund peatust ja kui võimalik — hobusele heinu anda.

§ 24. Kui päevase rännaku pikkus ulatub üle 50 km ning kui järgmisel päeval rännakut jätkatakse, on tarvilik, pärast poole tee läbisõitu teha 2—3-tunniline peatus puhkuseks, hobuste jootmiseks ja söötmiseks. Sealjuures hobused vabastada sadulatest ja kangidest.

§ 25. Hobuseid võib ka rännaku ajal joota ja seda võimalust tuleb kasutada igal soodsal juhul (möödumisel ojast, järvest jne.), kuid sealjuures tuleb pärast jootmist kohe liikumist jätkata ning liikumine peab sündima sammu esimese 10 min. jooksul. Hobuseid joota läbi suuliste.

4. Liikumise lõpetamine.

§ 26. Öökorterisse jõudes pärast rännakut, tuleb hobustel sadulad lõdvendatud vöödega vähemalt veerand tunniks selga jätta. Pärast sadulate mahavõtmist hobuse selg peri- ja vastukarva ja jalad alt ülesse õletuustiga hoolega üle nühkida. Kui tuleb ilmsiks hobuse selja pigistus, mis ilmub nähtavale muhuna, on soovitatav haige koha peale asetada külma veega märjaks tehtud murumätas, mis kinnitada vööga mullapoolega vastu selga. Hobusele anda kohe heinu. Külmal ajal, samuti soojal ajal kui hobune on higine, tuleb ta katta vaibaga. Joota ja kaertega sööta võib mitte varem kui kaks tundi pärast kohale jõudmist. Öökorteris hobune puhastada higist ja tolmust.

J. Tõrvand,

Kindralstaabi kindral-major,
Kindralstaabi ülem.

A. Buxhoevden,

Kolonel,
Ratsainspektor.

Sport kaitseväes.

Pärnu garnisoni spordivõistlused.

12. ja 13. juulil s. a. peeti kaitseväe staadionil Pärnu garnisoni spordikomisjoni korraldusel garnisoni väeosadevahelisi spordi- ja sõjalisvõistlusi kolmes klassis A, B ja üld. Võistlustest võtsid osa

22 üleajateenijat ja 118 ajateenijat kaitseväelast. Võitjaks tuli 3. diviisi õppekompanii 165 punktiga, jättes 9. pataljoni 104 punktiga teisele ja 6. pat. 98 punktiga kolmandale kohale. Seati üles 7 uut garnisoni ja üks kaitseväe rekord. Tagajärjed olid järgmised:

A klass.		100 m jooks.	B klass.	
1. N.a.o. Johannes Laur, 9. pat.	12,0 (uus rek.)	1. Rms. Mumma, 6 pat.	12,1	
2. „ Julius Hohensee, 6. pat.		2. „ Tilk, õppek.	12,2	
400 m jooks.				
1. N.a.o. Hohensee, 6. pat.	57,4	1. Rms. Redlich, 9. pat.	60,0	
2. „ Grepp, 3. div. st.	1,01,1	2. Kpr. Vorst, 6. pat.	1,00,2	
1000 m jooks.				
1. N.a.o. Hohensee, 6. pat.	2,59 0	1. Rms. Redlich, 9. pat.	3,03,0	
2. „ Jaakson, 3. div. õppek.	3,02,0	2. Kpr. Vorst, 6. pat.	3,05 0	
5000 m jooks.				
1. Rms. Klein, 6. pat.	18,45,3 (uus rek.)	1. Rms. Neerut, 6. pat.	18,27,0	
2. „ Vorst, 6. „	19,18,0	2. „ Liideman, 6. pat.	18,33,0	
110 m tõkkejooks.				
1. V.a.o. Panov, 3. div. õppek.	20,0	1. Rms. Tilk, õppek.	19,9	
2. N.a.o. Jussman, 3. div. õppek.	22,0	2. „ Redlich, 9. pat.	20,1	
Kaugshüpe hooga.				
1. V.a.o. Panov, õppek.	5,62 (uus rek.)	1. N.a.o. Treial, õppek.	5,36	
2. N.a.o. Laur, 9. pat.	5,61	2. Rms. Reinhold, õppek.	5,16	
Kolmikhüpe hooga.				
1. N.a.o. Laur, 9. pat.	12,06 (uus rek.)	1. N.a.o. Treial, õppek.	10,63	
2. V.a.o. Panov, õppek.	10,69	2. Rms. Tilk, „	10,61	

Kõrgushüpe hooga.

1. N.a.o. Laur, 9. pat.	1.55	(uus rek.)	1. N.a.o. Treial, õppek.	1.55
2. Vltv. Sulp, 6. pat.	1.40		2. Kpr. Vellmann, 6. pat.	1.50

Teivas-kõrgushüpe hooga.

1. N.a.o. Laur, 9. pat.	2.50		1. Kpr. Vellmann, 6. pat.	2.70
2. „ Jussman, õppek.	2.45		2. Rms. Kuuter, õppek.	2.65 (280)

Teivas-kaugushüpe rakmetes.

1. N.a.o. Joh. Laur, 9. pat.	6.83	(uus k/v. rek.)	1. Rms. Kaal, 9. pat.	5.81
2. „ Jussman, õppek.	6.01		2. „ Elpson, 6. pat.	5.72

Kuulitõuge.

1. N.a.o. Laur, 9. pat.	10.57		1. Rms. Vabrit, õppek.	10.68
2. „ Grepp, 3. div. st.	16.16		2. „ Lillebach, 6. pat.	10.20,5

Kettaheide.

1. N.a.o. Laur, 9. pat.	29.53		1. Rms. Lillebach, 6. pat.	29.85
2. V.a.o. Panov, õppek.	28.93,5		2. „ Elpson, 6. pat.	27.18

Odaviske.

1. N.a.o. Grepp, 3. div. st.	43.41	(uus rek.)	1. Rms. Elpson, 6. pat.	43.42
2. „ Laur, 9. pat.	41.30		2. „ Martens, 6. pat.	42.73

Granaadiviske.

1. N.a.o. Grepp, 3. div. st.	77.54		1. Rms. Siitan, õppek.	63.07	(uus rek.)
2. „ Tilk, õppek.	70.74		2. „ Lillak, 9. pat.	59.45	

Ü L D K L A S S.**Jalgpall.**

1. 3. diviisi õppekompanii
2. 9. pataljõn

Korvpall.

1. 3. diviisi õppekompanii
2. 9. pataljõn

5×1000 m

1. 3. diviisi õppekompanii	16.00,5
2. 9. pataljõn	16.03,0

Jalgratta kahevõistlus.

1. N.a.o. August Jaakson, õppek.	3 p.
2. Rms. Johannes Tomson, 6 pat.	3 „
3. V.a.o. Aleksei Ausman, 9. pat.	8 „

Võrkpall.

1. 3. diviisi õppekompanii
2. 9. pataljõn

Kõievedu.

1. 6. pataljõn
2. 9. pataljõn

800+400+200+100 m

1. 6. pataljõn	3.04,0
2. 3. diviisi õppekompanii	3.05,0

K. k. viievõistlus.

1. 3. diviisi õppekompanii	6 p.
2. 9. pataljõn	9 p.

Sv. seitsmევõistlus rakm.

1. V.a.o. Panov, õppek.	19 p.
2. Rms. Reinhold, õppek.	21 „
3. Kpr. Kingissepp, 9. pat.	26 ^{1/2} „

Parimad võistlejad A kl.

1. N.a.o. Laur, 9. pat.	25 p.
2. V.a.o. Panov, õppek.	23 „
3. N.a.o. Hohensee, pat.	14 „
4. „ Jaakson, õppek.	14 „
5. „ Grepp, 3. div. st.	11 „
6. „ Jussman, õppek.	8 „

Paremad võistlejad B kl.

1. Rms. Reinhold, õppek.	14 p.
2. „ Tilk, õppek.	10 „
3. N.a.o. Treial, õppek.	9 „

Kohti — ind. ühev. — 3, ind. mittevõistl. — 6, meesk. võistl. — 2. Kohtadele tulijatele andis garnisoni ülem kolonel Rosenberg väärtuslikud auhinnad. E—dt.

Teatan oma austatud tellijatele, et olen oma
MEESTERAHVA RIIETE TÖÖSTUSE

üle viinud Narva maantee nr. 19
avaramatesse ruumidesse (enne Narva mnt. 23). Kõnetraat 25-24.

Loodan et minu austatud tellijad mind minu uutest ruumides lahkesti tellimistega austama saavad.

Austusega

M. MIKK.